

OBEC ZÁHOR

PROGRAM ROZVOJA OBCE

Programovacie obdobie 2019 – 2023

S výhľadom do roku 2025

Základné údaje o obci	
Názov obce:	Záhor
Okres:	Sobrance
Kraj:	Košický
Región:	Zemplín
Poloha (súradnice):	48°37'20"S 22°12'25"V
Nadmorská výška:	109 m n. m.
Rozloha katastra:	770 ha
Počet obyvateľov:	668
Hustota obyvateľstva:	86,1 obyv./km ²
Prvá písomná zmienka:	1326
PSČ:	072 53 (pošta Bežovce)
ŠÚJ:	523330
EČV:	SO
Tel. predvoľba:	+421-56
Starosta obce:	Marián Hric
Adresa:	OcÚ Záhor, Záhor 121
IČO:	00 326 038
Web:	www.obeczahor.sk
E-mail:	info@obeczahor.sk
Telefón:	056 / 659 02 10

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 7 - Titulná strana dokumentu

Názov:	Program rozvoja obce Záhor, Programovacie obdobie 2019– 2023
Územné vymedzenie:	Košický kraj, okres Sobrance, obec Záhor
Územný plán obce/VÚC schválený:	áno
Dátum schválenia PRO:	
Dátum platnosti:	od 01/2019 do 12/2023
Verzia	2.0
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Spracoval: Mgr. Tižová Patrícia

Konzultácie: Marián Hric – starosta obce

Február 2019

OBSAH

0 ÚVOD	6
ANALYTICKÁ ČASŤ	8
1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA	15
1.1 História obce	15
1.2 Vymedzenie riešeného územia	25
1.3 Analýza demografie a ľudských zdrojov	27
1.3.1 Demografický vývoj obyvateľstva	27
1.3.2 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia	29
1.3.3 Veková štruktúra obyvateľstva	31
1.3.4 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce	32
1.3.5 Bývanie	33
1.3.6 Zamestnanosť	33
1.4 Analýza sociálnej infraštruktúry	36
1.5 Ekonomická analýza	38
1.6 Analýza cestnej infraštruktúry	39
1.7 Technická infraštruktúra	40
1.8 Analýza životného prostredia	41
1.8.1 Geologický vývoj	42
1.8.2 Hydrogeologické pomery	44
1.8.3 Pôdne pomery	44
1.8.4 Ovzdušie	45
1.8.5 Odpad	46
1.8.6 Ochrana životného prostredia	46
1.8.7 Cestovný ruch	49
1.8.8 Slovensko-Ukrajinská hranica	49
2 ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA	50
2.1 Väzby na strategické ciele KSK	51
2.2 STEEP analýza	52
2.3 SWOT analýza	54

---

3 STRATEGICKÁ ČASŤ	57
3.1 Strategický cieľ obce	58
3.2 Stav projektovej pripravenosti obce	59
3.3 Zdroje financovania plnenia PRO 2019 – 2023	64
4 PROGRAMOVÁ ČASŤ	66
4.1 Akčné plány na realizáciu cieľov	69
5 REALIZAČNÁ ČASŤ	76
5.1 Kontrola, monitoring a hodnotenie plnenia PRO 2019 - 2023	79
5.2 Vyhodnocovanie a spôsob modifikácie PRO 2019 – 2023	81
6 FINANČNÁ ČASŤ	82
7 ZÁVER	85
Zoznam tabuliek	86
Zoznam grafov	87
Zoznam formulárov	88
Zoznam obrázkov	89

Zoznam použitých skratiek

ČOV – Čistička odpadových vôd

EFRR – Európsky fond regionálneho rozvoja

ESF – Európsky sociálny fond

EÚ – európska únia

EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy

KF – Kohézny fond

KSK – Košický samosprávny kraj

MAS – Miestna akčná skupina

MDVRR SR - Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MŠ SR, MŠVVŠ SR - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MV SR - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MZ SR - Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

MŽP SR - Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

NSRR – Národný strategický a referenčný rámec

PHSR – Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja

RO – Riadiaci orgán

SORO – Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom

ÚV SR – Úrad vlády Slovenskej republiky

VÚC – Vyšší územný celok

ÚVOD

Program rozvoja obce Záhor na roky 2019 – 2023 (ďalej len ako „PRO“) je strednodobý strategický programový dokument pre trvalo udržateľný rozvoj obce vychádzajúci z analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Záhor, ktorý zohľadňuje strategické ciele a priority rozvoja obce. Je hlavným strategickým dokumentom obce a určuje jej koncepčný a systematický rozvoj v horizonte spravidla 5-10 rokov. Dosiahnutie strategického cieľa PRO presahuje hranice jedného volebného obdobia.

Ciele a priority nasledujúceho PRO sú spracované v súlade s PHSR Košického samosprávneho kraja, ktorý spolu s Územným plánom vyššieho územného celku Košického kraja a Územným plánom obce predstavujú základné a kľúčové dokumenty pre riadenie samosprávy v oblasti regionálneho rozvoja. Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v Politike súdržnosti EÚ 2014-2020, Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014-2020, Delegované a implementačné akty pre Európske štrukturálne a investičné fondy 2014-2020, Nariadenie pre Európske štrukturálne a investičné fondy 2014-2020 a Usmernenie Európskej komisie pre operačné programy na roky 2014-2020.

Dokument je spracovaný v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a v zmysle novely tohto zákona č. 309/2014 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2015. Pri spracovávaní dokumentu bola primerane zohľadnená odporúčaná Metodika na vypracovanie PHSR obce, obcí a VÚC spracovaná Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. PRO Záhor je spracovaný na obdobie 6 rokov, vychádza z predošlého PHSR obce a predovšetkým z aktuálnej situácie a existujúcich súčasných potrieb miestnych obyvateľov, podnikateľov a ďalších subjektov v obci Záhor. Program je zameraný na podporu regionálneho rozvoja na miestnej úrovni s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu oblasť pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce. Pri jeho vypracovaní sa uplatňuje princíp partnerstva, čo znamená spoluprácu s príslušnými najdôležitejšími socioekonomickými partnermi v regióne.

Program rozvoja obce schvaľuje obecné zastupiteľstvo, ktoré bude zároveň aj realizovať vykonateľnosť, kontrolu, monitorovanie a hodnotenie tohto programu. Program rozvoja obce je programom všetkých jeho občanov a bude napomáhať k všestrannému rozvoju obce nezávisle na prípadných politických zmenách v samospráve. Pri spracovávaní bol kladený rešpekt aj na zásady regionálnej politiky vlády SR a princípy regionálnej politiky Európskej únie.

Súhrnnou analýzou i strategickou časťou sa prelínajú globálne i špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do konkrétnych opatrení.

Prvá analytická časť dokumentu obsahuje popis obce s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socioekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú dynamiku sociálneho a ekonomického rozvoja obce. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového potenciálu, ktorá v rámci globálnych a špecifických cieľov, ako aj silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození dáva súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti.

Druhá hlavná časť dokumentu je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný alebo rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného nepriaznivého až kritického stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k ďalšiemu prehľbovaniu jestvujúcich problémov a na podporu ich dlhodobého rozvoja do roku 2020.

Je spracovaný ako otvorený dokument a bude podľa potreby priebežne aktualizovaný a dopĺňaný.

ANALYTICKÁ ČASŤ

Analytická časť obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, vychádza z aktuálneho stavu a potenciálu obce s väzbami na širšie územie a odhad budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja územia obce. Jej súčasťou je vnútorná a vonkajšia analýza s ohľadom na identifikáciu a analýzu problémov a ich príčin s prípadným zdôvodnením. Analýza a jej zhrnutie je spracovaná v štandardnej štruktúre metódy SWOT.

Východiskové dokumenty PRO:

1. Na regionálnej úrovni:

- predchádzajúce PHSR obce Záhor

- Územný plán obce

- viacročný rozpočet

- Integrovaný regionálny operačný program „IROP“ - programový dokument SR pre programové obdobie 2014 – 2020, ktorého globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja

2. Na národnej úrovni:

- Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014-2020

- Partnerská dohoda SR určujúca stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov Európskej únie tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2020. Predstavuje základný národný dokument zastrešujúci všetky operačné programy SR pre aktuálne programovacie obdobie. Tento významný strategický dokument je základnou podmienkou pre využitie finančných prostriedkov z fondov EÚ v rokoch 2014 – 2020. Konkrétnejšie informácie sú zverejnené na webových stránkach Úradu vlády SR (<http://www.vlada.gov.sk/14327/vlada-schvalila-partnersku-dohodu-na-roky-2014-%E2%80%93-2020/>).

- Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014-2020 - zámerom bolo predstaviť pohľad Európskej komisie na identifikáciu hlavných rozvojových potrieb a výber tematických cieľov a priorít, ktoré by mali byť financované v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR.

- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010

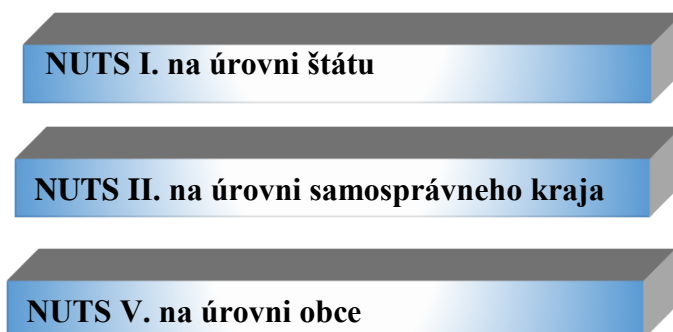
- Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020

- Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020

3. Na nadnárodnej úrovni:

- Stratégia Európskej únie 2020
- Spoločný strategický rámec EK
- Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom)
- CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji
- CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT)
- CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu
- CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu
- CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013
- CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013
- Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan), ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo Štrukturálnych fondov Európskej únie
- Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme), ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúcich plošný (celoštátny) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme), ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie
- Strategické usmernenia Spoločenstva (SUS) – ROP odráža 1 usmernenie SUS t.j. „urobiť Európu a jej regióny atraktívnejším priestorom pre investície a prácu“, a súčasne 3 usmernenie SUS t.j., „vytvorenie väčšieho množstva a kvalitnejších pracovných miest“.

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu rozvoja obce Záhor nasledovné strategické dokumenty:

Účel vypracovania PHSR:

1. Povinnosť mať PHSR obce stanovuje zákon.
2. PHSR je prostriedok, ako získať viac bodov pri žiadostiach o financovanie najmä z EÚ fondov a zvyšuje väčšiu šancu na zisk externých finančných prostriedkov.
3. Dokument slúži na dobrú prezentáciu práce obce a obecného zastupiteľstva pred občanmi obce, ale i mimo nej.
4. Zhrnú sa informácie o tom, čo ľudia v obci naozaj chcú.
5. Stanovenie si jasných, konkrétnych cieľov a priorít rozvoja obce a zadefinovanie ciest ako ich dosiahnuť, ktoré zásadne napomáha riadenému a trvalo udržateľnému rozvoju obce.
6. PHSR ako strednodobý záväzný program schválený zastupiteľstvom je nástrojom na zachovanie jednotnej línie rozvoja obce aj pri zmenách vedenia obce a politických zmenách.

Rozhodnutím ministra výstavby a regionálneho rozvoja č. 3/2007 bol stanovený **Zoznam pólův rastu** pre Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013. Základným podkladovým dokumentom pre spracovanie zoznamu bola Koncepcia územného rozvoja SR 2001.

Obce boli zadelené do nasledovných 5 kategórií:

- inovačné póly rastu,
- kohézne póly rastu v záujmovom území inovačných pólův rastu,
- kohézne póly rastu mimo záujmového územia inovačných pólův rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu ležiace v záujmovom území inovačných pólův rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Obec Záhor bola zaradená v súhrnom prehľade štruktúry sídiel v kraji Košice medzi obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Tento dokument je vytvorený na princípoch využitia participatívnych metód a odráža potreby spolupráce obce a občanov v území. Analytická časť plánu je spracovaná na základe informácií a údajov obce, z odbornej literatúry, internetu a údajov poskytnutých predstaviteľmi samosprávy. Strategická a programová časť je spracovaná na základe vzájomnej korelácie výstupov spracovaných obcou, PHSR KSK a potrieb a požiadaviek obce.

Tento program je spracovaný na úrovni LAU 2 na základe zadania aktualizácie Programu rozvoja obce Záhor. V súčasnosti je obec Záhor svojimi aktivitami napojená na **Mikroregión Koromľa**, spoločne s obcami Husák, Kolibabovce, Koromľa, Krčava, Orechová, Petrovce, Porúbka, Priekopa, Tibava, Vojnatina a Vyšné Nemecké a zároveň na Miestnu akčnú skupinu Zemplín pod Vihorlatom.

Formulár č. Ú 1 – Zámer spracovania PRO

Zámer spracovania PRO	
Názov dokumentu	Program rozvoja obce Záhor, programovacie obdobie 2019 – 2023
Forma spracovania	- V spolupráci so starostom obce
Riadenie procesu spracovania	Pracovná skupina: <ul style="list-style-type: none"> - externý odborník - pracovníčka obce (spolupráca) - starosta obce (spolupráca, konzultácie) - poslanci obecného zastupiteľstva (spolupráca, konzultácie) Spracovanie PRO obce vychádzalo z predošlého PHSR obce, vzhľadom na to, že neboli naplnené všetky priority rozvoja obce. Boli zapracované ďalšie iniciované zmeny a potreby obce.
Obdobie spracovania	2018/2019
Financovanie spracovania	Náklady na spracovanie boli financované z rozpočtu obce

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Tab.č.1 Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Č.	Názov projektu	Roky realizácie	Objem finančných prostriedkov	Zdroj financií
1.	Obecný vodovod	1992	155 844,78 €	MF SR
2.	Plynofikácia obce	1995	204 984,99 €	MF SR
3.	4-bytová jednotka	1999	88 888,568 €	MF SR
4.	Dom smútku + ozvučenie	2004	58 256,32 €	Obecný rozpočet
5.	Rekonštrukcia strechy Obecného úradu	2005	8 298,48 €	MF SR
6.	Kamerový systém „Bezpečné obce“	2005	24 507,99 €	MF SR
7.	Miestny rozhlas	2006	1 500 €	MF SR
8.	Kultúrny dom	2008	78 592 €	Obecný rozpočet – úver
9.	Cesta 196-230	2010	72 590 €	Eurofondy
10.	Autobusové zastávky	2010	11 840,18 €	Eurofondy
11.	Budova Obecného úradu	2010	51 355,70 €	Eurofondy
12.	Kanalizácia	2011-2018	922 743,99	Environmentálny fond
13.	Obecný park	2012	31 498,19 €	Eurofondy
14.	Územný plán obce	2015	9 958,18 €	MF SR
15.	Dátová sieť	2017	9 000 €	Obecný rozpočet
16.	Šatne na ihrisku + zariadenie	2018	10 909,99 €	Obecný rozpočet
17.	Rekonštrukcia ZŠ	2018	5 862,86 €	Obecný rozpočet
18.	Rekonštrukcia MŠ	2018	4 471,15 €	Obecný rozpočet
19.	Stavebný dozor kanalizácia	2018	15 065,64 €	Obecný rozpočet
20.	Klub mladých	2019	83 827,58 €	Obecný rozpočet

Zdroj: vlastné spracovanie, údaje z OcÚ

Formulár č. Ú 8 – Štruktúra dokumentu

Obsah PRO je legislatívne vymedzený zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Posledná novelizácia tohto zákona zaviedla povinnosť spracovania PRO podľa novej „Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC“. Tá prináša štruktúru dokumentu v členení na časti:

Úvod	Zdôvodnenie zámeru spracovania PRO
Analytická časť	Harmonogram spracovania PRO Východiskové koncepčné dokumenty spracovania PRO Hodnotenie predchádzajúceho PRO Analýza vnútorného prostredia Analýza externého prostredia Zhodnotenie súčasného stavu územia
Strategická časť	Vízia rozvoja územia Strategický cieľ
Programová časť	Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám
Realizačná časť	Východiská a popis realizácie jednotlivých opatrení Systém monitorovania a hodnotenia
Finančná časť	Indikatívny finančný plán na celkovú realizáciu PRO Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov
Záverečná časť	Schválenie a zverejnenie PRO

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Obr. 1 Mapa obce Záhor

Zdroj: <https://www.google.com/maps/place/072+53+Z%C3%A1hor/@48.6302634,22.1812272,13z/data=!4m5!3m4!1s0x473922612f5cba93:0x3308528614419e16!8m2!3d48.6232315!4d22.1955365>

1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

1.1. História obce

Obec Záhor leží vo východnej časti Východoslovenskej nížiny na pravobrežnom agradačnom vale rieky Uh. Obec vznikla v roku 1326. V roku 1427 mala viac ako 12 port. Patrila Komoróciom, neskôr Barkóciom, Beréniovcom. V 18. storočí sa útekmi poddaných značne vyľudnila. V roku 1715 mala 9 domácností, v roku 1928 bolo v obci 69 domov a 642 obyvateľov. V roku 1832 bol v obci cukrovar. Do 20. storočia vlastnili tunajšie majetky Aponiovci. V rokoch 1939-1944 bola obec súčasťou Maďarska.

14. až 17. storočie

O najstaršom osídlení Záhora neexistujú zatiaľ relevantné dôkazy - v chotári totiž neboli zaznamenané žiadne praveké archeologické nálezy. Problematickým sa javí tiež vznik obce a výklad jej názvu. Vo Vlastivednom slovníku obcí na Slovensku Bratislava 1978 je uvedené, že obec Záhor sa po prvýkrát spomína už v roku 1326 pod názvom „*Mongath*“. Významný slovenský historik, univerzitný profesor Ferdinand Uličný, ktorý sa výskumu stredovekého osídlenia najvýchodnejších častí Slovenska venuje už niekoľko desiatok rokov, však vo svojej odbornej publikácii s názvom *Dejiny osídlenia Užskej župy* (Prešov 1995) píše: „*Leleský konvent v roku 1414 potvrdil vymedzenie hranice medzi chotárom Jenkoviec a Záhora. Vtedy vznikla prvá známa správa o tejto dedine, ktorá, ako vyplýva z obsahu listiny, jestvovala aj pred rokom 1414.*“ Záhor sa v tejto latinskej listine z roku 1414 spomína ako „... *Mongath alio nomine Zahar*“ - čiže „*Mongath*, iným názvom Záhor“. Profesor Uličný prvú písomnú správu o sídlisku „*Mongath*“, ktoré ležalo pri Záhore, datuje do roku 1358 - neskôr, v XV. storočí, toto sídlisko buď zaniklo alebo splynulo so Záhorom. V písomnostiach z XV. - XVII. storočia sa názov dediny najčastejšie objavuje v podobe „*Zahar*“, ojedinele aj v tvare „*Zahor*“. V uvedenom období boli majiteľmi obce Dobóovci z Ruskej (patrili medzi významné uhorské šľachtické rody). Centrum ich panstva, do ktorého - okrem Záhora - patrilo aj niekoľko ďalších dedín, bolo v Pavlovciach (dnes Pavlovce nad Uhom). V roku 1427 tu bolo zdanených minimálne 5 obývaných sedliackych domov - od tejto kráľovskej dane bol oslobodený len záhorský richtár. Richtár - predstaviteľ obecnej samosprávy - musel dozeráť aj na plynulé odvádzanie poddanských dávok, za výkon svojej funkcie bol zodpovedný vlastníčkovi dediny, čiže zemepánovi. V roku 1567 v Záhore bývala rodina richtára, zaznamenaných bolo aj 12 sedliackych domácností (sedliaci tvorili najbohatšiu vrstvu poddaných) a 14 rodín želiarov a sluhov (tí patrili k chudobnejším poddaným). Predpokladajúc, že v jednej domácnosti žilo priemerne 6 členov rodiny, tak v obci v tom čase mohlo bývať okolo 160-180 poddaných. Koncom XVI. storočia v dedine žilo aj 11 rodín slobodníkov (išlo o bývalých poddaných, ktorých zemepán doživotne alebo dedične oslobodil od poddanských povinností) a stálo tu celkovo 44 obývaných poddanských domov - obec teda patrila k najväčším v celom okolí.

V XVII. storočí - v dôsledku nepriaznivého vývoja v Uhorsku - začal počet obyvateľov Záhora klesať (poddaní sa buď odsťahovali, zbehli na iné panstvá, alebo podľahli rôznym chorobám). Administratívne obec patrila do Užského komitátu - ten sa najneskôr v XIV. storočí premenil na Užskú stolicu (jej hornatá časť ležala prevažne na území dnešnej Ukrajiny, na teritóriu Slovenska pod stoličnú správu so sídlom na Užskom hrade, neskôr v Užhorode, patrili mestecká Veľké Kapušany a Sobrance s okolím). Stolica používala aj svoj vlastný erb - hlavnú erbovú figúru predstavovala postava mladého šľachtica, ktorý v pravej aj ľavej ruke drží po tri klasy obilia. Významnú úlohu v živote obyvateľov zohrávalo náboženstvo. Záhor - ako filia - patrila v stredoveku pravdepodobne do rozsiahlej rímskokatolíckej farnosti so sídlom v Jovre (dnes je súčasťou Ukrajiny). Najbližší kostol sa v tomto období nachádzal v Jenkovciach. V druhej polovici XVI. storočia - pod vplyvom zemepánov Dobóovcov, v zmysle hesla „Cuius regio, eius religio“ - „Čí je majetok, toho je náboženstvo“ - prešli poddaní v Záhore k reformovanej viere. Zákonný článok č. 7 z roku 1647 však túto zásadu zrušil - ak zemepán vyznával iné náboženstvo, sedliaci si mohli zvoliť vlastného farára. V platnosti ale zostalo tzv. patronátne právo - patrón mohol na faru dosadiť kňaza podľa svojej vôle, poddaní však už túto voľbu nemuseli akceptovať. Reformovaní veriaci zo Záhora pôvodne prislúchali ku kalvínskej farnosti so sídlom v Rebríne (dnes miestna časť obce Zemplínska Široká) - samostatná záhorská kalvínska farnosť (s filiou Pinkovce) vznikla najneskôr začiatkom XVII. storočia (farnosť - až do polovice XVII. storočia - spravovali slovenskí kazatelia). V XVI. storočí v obci stál kostol - nie je známe, či bol drevený alebo kamenný. V nasledujúcom storočí si veriaci postavili nový chrám (v reformovanom kostole sa do dnešných dní zachoval zvon z tohto obdobia).

Obec v rokoch 1700 – 1848

Začiatkom XVIII. storočia (konkr. v r. 1715) bývali v dedine členovia deviatich poddanských domácností - „hlavami“ týchto rodín boli: Ján Tót, Pavol Tót, Štefan Nagy, Juraj Kašar, Baltazár Kováč, Štefan Kováč, Lukáš Iško, Ján Kostrubani a Ján Török (podľa národnosti boli piati Maďari a štyria Slováci, resp. „Ruthéni“). O pomeroch v obci v prvej tretine XVIII. storočia informujú dva rukopisy, týkajúce sa Užskej stolice. Autorom prvého - staršieho - diela je Adam Horvát (Horváth) - šľachtic a učený muž, rodák z Pavloviec. Vo svojom Opise Užskej stolice o dedine Záhor píše: „Záhor leží smerom na východ, nad obcou Tašul'a, neďaleko rieky Uh. Jeho chotár leží v susedstve obce Bežovce a jeho poloha je trochu lepšia. Polia sú úrodné. Vlastníkmi sú Rákociovcí - dedičia po matke, ale teraz patrí grófovi Aspermontovi z titulu zálohu. Tiež tu má majetkový podiel vdova po grófovi Barkócim st., a tiež aj časť patrí osvietenému grófovi Tomášovi Berénimu z Káranč a Beréňu.“ Matej Bel, ktorý napísal druhý rukopis, obec charakterizoval takto: „...susedí s Tašul'ou, Bežovcami a Pinkovcami, nachádza sa neďaleko západného brehu brehu Uhu. Má veľmi dobré polia, podľa práva patria Tomášovi Berénimu.“ V súpise Užskej stolice, ktorý bol zhotovený počas zimných mesiacov na prelome rokov 1735-1736, sú tiež zaznačené zaujímavé údaje; v tomto období napr. zo Záhora (v tom čase bol súčasťou Pavlovského slúžnovského obvodu) utieklo 10 poddaných, bývať tu zostalo 9 poddaných, resp. poddanských rodín. V r. 1772 - v čase tereziánskej urbárskej regulácie - v obci žili členovia 32 sedliackých rodín

(priezviská „hláv“ týchto rodín boli: Bali, Senko, Posypanka, Molnár, Sabo, Husár, Tóth, Košanič, Čermák, Kostruba, Kočanič, Bánovský, Šimko, Rokita, Vasil', Gábor, Rusnák, Kováč, Selepec, Huklinc, Šohajda, Labanc, Lukáč, Denči a Kendereš), 8 želiarských rodín (priezviská: Dudáš, Hornák, Fedor, Šohajda, Hrico, Šinko, Hornák, Fišári) a 3 podželiarských rodín (s priezviskami: Hamara, Barna a Semko). Výsledkom procesu urbárskej regulácie bolo vydanie obecného urbára, ktorý obsahoval súpis pozemkového majetku a rozsah povinností poddaných voči zemepánovi Tomášovi Berénimu (Berényimu). V roku 1785 panovník Jozef II. (syn Márie Terézie) zrušil v Uhorsku nevoľníctvo - obnovením osobných slobôd poddaných v krajine skončilo ich bezprávne postavenie (mohli sa slobodne sťahovať, zakladať si rodiny, vykonávať pracovné činnosti, dávať deti do škôl, disponovať vlastným majetkom, zemepán ich už nemohol z pôdy vyhnáť ani usadiť v inej oblasti). K vrchnosti však poddaní zostali pripútaní aj naďalej - ekonomicky (prostredníctvom prenájmu pôdy). Povinnosti poddaných zo Záhora voči zemepánovi vymedzoval urbár - ďalšie služby už od nich šľachtic nesmel vyžadovať (ak prácu navyše potreboval, bol povinný s poddanými uzavrieť zmluvu a riadne im za to zaplatiť). V XVIII. storočí sa na území habsburskej monarchie uskutočnilo prvé vojenské mapovanie (tzv. jozefínske) - išlo tiež o prvé podrobné zmapovanie Slovenska v strednej mierke 1:28800. V Užskej stolici vojenský kartografi pracovali v r. 1782 - 1784. V mape z tohto obdobia je Záhor označený ako „Zahor“ - bola to dlhá dedina s domami, ktoré sa tiahli po oboch stranách jednej ulice, resp. cesty. Z obce (alebo popri nej) viedlo niekoľko cestných komunikácií - smerom na Pinkovce, Bežovce a Jenkovce. V chotári Záhora, ani v blízkom okolí sa nenachádzali takmer žiadne lesné porasty - drevo však bolo potrebné, preto jedna z ciest viedla aj do hustého lesa pri Užhorode. Blízko obce (medzi Záhorom a Pinkovcami) bola nejaká osada - do nej tiež smerovala jedna z ciest. Na mape je uprostred Záhora zachytená aj cirkevná stavba - kostol.

Presné záznamy o počte obyvateľov a domov v dedine pochádzajú zo začiatku XIX. storočia - v r. 1828 napr. v Záhore žilo 642 ľudí a stálo 69 príbytkov (približne rovnaký počet dedinčanov aj domov sa udržal aj v nasledujúcom období). Spisy z r. 1832 obsahujú tiež zmienku o cukrovare - ten však (podobne ako veľká časť dediny) zhorel pri rozsiahlom požiari. Záhorčanov v tom čase trápili aj časté povodne. O 5 rokov neskôr bol jediným zemepánom v obci Krištof Stárai (Sztáray). Základy konfesionalnej štruktúry dediny sa vytvorili v XVIII. storočí - popri sebe tu bývali rímskokatolíci, protestanti, veriaci východného obradu aj židia. V r. 1789 zriadil jágerský biskup (sídlil v meste Eger v dnešnom Maďarsku) kaplánstvo v Jenkovciach - veriaci si tu postavili aj drevený kostol, do ktorého pravidelne dochádzali aj rímskokatolíci zo Záhora. V r. 1810 - šesť rokov po vzniku nového Szmárskeho biskupstva (s centrom v meste Satu Mare na území Rumunska) - boli Jenkovce povýšené na farnosť (Záhor tvoril jej filiú). V polovici XVIII. storočia vizitoval gréckokatolícke farnosti v Užskej stolici mukačevský biskup Michal Manuel Oľšavský. Z jeho zápisov je známe, že záhorski gréckokatolíci patrili do farnosti so sídlom v Bežovciach (tu stál aj drevený kostol so šindľovou strechou) a každá z tunajších 8 gréckokatolíckych rodín odvádzala bežovskému kňazovi po dve viká (cca 50 kg) obilia. V rovnakom čase záhorski kalvíni prislúchali k rôznym farnostiam - sídla mali v dedinách Tarnovci (dnešná Ukrajina) a Bežovce. Neskôr boli reformovaní veriaci začlenení do bežovskej farnosti - od r. 1875 však boli pre Záhor vedené samostatné cirkevné

matriky. Medzi staré kalvínske rodiny v obci patrili Kováčovci, Balyiovci, Sabovci, Korpovci, Tóthovci, Balážovci, Molnárovci, Denciovci, Kenderešovci, Hornákovci, Hudákovci, Kolibášovci a Laškodiovci - členovia týchto rodín sa v r. 1822 zaslúžili o výstavbu nového, resp. o prestavbu starého kamenného kostola. V miestnej kalvínskej ľudovej škole, kde napr. v r. 1804 vyučoval Juraj Kalán, si deti osvojovali základy čítania, písania, počítania a náboženstva. Presné počty veriacich jednotlivých cirkví sa zachovali z roku 1837 - v Záhore v tom čase bývalo 305 kalvínov, 211 gréckokatolíkov, 85 rímskokatolíkov a 15 židov.

Obec v rokoch 1848 – 1918

Uhorský snem v r. 1848 zrušil v krajine poddanstvo - oficiálne tým zanikli poddanské roboty a iné urbáriálne povinnosti. Bývalí urbáriálni poddaní dostali do spoločného vlastníctva tzv. urbársky majetok, po r. 1853 pôvodne urbársku pôdu získali jednotliví roľníci. Za ornú pôdu, lesy a pasienky však museli dedinčania aj naďalej odvádzať robotu - táto ich povinnosť skončila v r. 1896, po prijatí zákona o výkupe zmluvných poddaných a želiarov. Šľachta si - aj napriek všetkému - udržala vlastníctvo pozemkov (pôdu obhospodarovala vo vlastnej réžii). Veľké panské majere postupne nahradili panské veľkostatky. Všetci obyvatelia krajiny sa v tomto období stali osobne aj majetkovo slobodnými. Pomery v Užskej župe sa - v porovnaní s inými časťami krajiny - menili len veľmi pomaly. Väčšiu časť pôdy užívalo množstvo samostatne hospodáriacich zemanov (každý z nich vlastnil iba nevelikú výmeru), miestni sedliaci si mohli odkúpiť pozemky, na ktorých po celé generácie pracovali. Chudobnejší dedinčania - bývalí želiari a podželiari - začali pracovať ako robotníci na statkoch bohatších gazdov, resp. na poľnohospodárskych veľkostatkoch v okolí. Na katastrálnej mape Záhora z druhej polovice XIX. storočia (konkr. z r. 1864) sú zaznamenané tieto názvy: „Bocskatov“, „Buygyogos“, „Csikó láz“, „Csonkás“, „Fevenyés“, „Forrás“, „Galová“, „Gerdeny“, „Huscava“, „Kertalyka“, „Kiš erde“, „Konopianky“, „Križne zeme“, „Na bežovských“, „Nagy rét“, „Nyires“, „Patroka“, „Piszke“, „Silás“, „Ungh“ (rieka), „Zahumenki“ a „Žsarov“. Koncom tohto storočia (podľa rôznych štatistík alebo súpisov) chovali miestni gazdovia 38 kusov hovädzieho dobytku, 193 ošípaných, 930 kusov rôznej hydiny, vlastnili spolu 25 včelích rodín a v záhradách pestovali dokopy 855 ovocných stromov (najviac z nich - takmer 400 - predstavovali slivky).

V r. 1900 žilo v obci 901 obyvateľov - najviac bolo Slovákov, niekoľko desiatok ľudí sa hlásilo k maďarskej a nemeckej národnosti, pár dedinčanov uviedlo aj inú národnostnú príslušnosť. V konfesionalnej štruktúre dominovali reformovaní, po nich nasledovali gréckokatolíci, rímskokatolíci, bývalo tu tiež zopár desiatok židov, niekoľko veriacich sa prihlásilo k iným náboženstvám. Najviac Záhorčanov sa živilo poľnohospodárstvom, niektorí sa venovali aj remeslu, obchodu alebo mali iné zamestnanie. Vzdelanostná úroveň bola nízka - plynule čítať a písať vedelo iba necelých 300 obyvateľov. Dedinské príbytky boli postavené väčšinou z dreva, ich strechu pokrývala slama (župa) - len veľmi málo domov malo strechu, zhotovenú z drevených šindľov, resp. z pálenej škridle. V r. 1895 obec prislúchala do obvodu notárskeho úradu so sídlom v Bežovciach (na notariáte sa začali viesť aj štátne matriky). Notár mal významné postavenie - ako riadny člen sa zúčastňoval zasadnutí obecného zastupiteľstva

jednotlivých obcí obvodu, spolu s richtárom a prisažníkmi patrili aj do užšieho vedenia dediny, jeho úrad viedol agendu všetkých obcí v obvode. Zasadnutia obecného zastupiteľstva, kde mali prevahu bohatší roľníci, zvolával a viedol richtár (maďarsky „biró“, v zemplínskom dialekte „birov“) - riadne schôdze sa konali dvakrát do roka (v jari a jeseni), mimoriadne podľa potreby. Obecné predstavenstvo - ďalší orgán obecnej samosprávy - zasadalo raz štvrt'ročne (aj jeho schôdze zvolával a predsedal im richtár). Náboženské pomery nezasiahli podstatnejšie zmeny. V roku 1914 vypukla 1. svetová vojna (boje trvali až do r. 1918) - úrady vyhlásili mobilizáciu, cez územie Slovenska začali prechádzať železničné transporty s proviantom, vojakmi a pod. Dedinu ani blízke okolie boje nezasiahli - obyvateľstvo však výrazne pocítilo dôsledky vojnových udalostí (bol nedostatok potravín, spotrebného tovaru, začali rekvirácie, rozšírili sa choroby).

Obec v rokoch 1918 – 1939

Československú republiku (ČSR) oficiálne vyhlásili dňa 28. októbra 1918 v Prahe. Situácia vo východnej časti Slovenska (na západe Užskej, Užhorodskej župy) však bola komplikovaná - dané územie totiž do polovice januára 1919 spravovali dožívajúce uhorské, resp. nové maďarské úrady. Pomery sa stabilizovali až v druhej polovici roku 1919. Po roku 1918 obec Záhor tvorila súčasť okresu Užhorod. Od začiatku r. 1923 bolo územie Slovenska rozdelené do šiestich žúp - Záhor (už v rámci okresu Sobrance) pripadol Košickej župe. Po r. 1928 župné zriadenie nahradilo tzv. krajinské zriadenie - sobranský okres potom až do r. 1939 riadil Krajinský úrad v Bratislave. Prvé oficiálne sčítanie obyvateľstva v ČSR prebehlo dňa 15. februára 1921 - v obci v tom čase žilo 1102 obyvateľov, stálo 226 domov a chotár mal výmeru 752 hektárov (ha). Národnostná a konfesijná štruktúra dedičanov bola nasledovná; národnosť: Česko-slovenská - 1062 osôb, Rusínska (Ruská) - 11 osôb, Maďarská - 6 osôb, Židovská - 14 osôb, Cudzinci - 9 osôb. V 20-tych rokoch XX. storočia boli v obci lokalizované dve školské ustanovizne - reformovaná ľudová škola (v r. 1913 - 1924 tu napr. pôsobil učiteľ Vojtech Molnár, ktorého potom vystriedal Jozef Nyitray) a gréckokatolícka ľudová škola. Obec tvorila súčasť obvodu bežovského notárskeho a poštového úradu a krčavskej četníckej stanice, obvodný lekár mal sídlo v Jenkovciach. Rímskokatolíci cirkevno-správne patrili k jenkovskej farnosti, gréckokatolíci a reformovaní mali svoj farský úrad v Bežovciach. Koncom 20-tych, resp. začiatkom 30-tych rokov niekoľko desiatok veriacich - najmä kalvínov - vystúpilo z cirkvi a vstúpilo medzi Svedkov Jehovových (boli to „Medzinárodní bádatelia svätej biblié“). V r. 1932 - hlavne zásluhou miestneho učiteľa Jozefa Nyitrayho - v dedine vznikol Dobrovoľný požiarny zbor. Na ustanovujúcej schôdzi bol za veliteľa zvolený Jozef Nyitray, náhradným veliteľom sa stal Ján Kocaník, post tajomníka obsadil Július Kulík, do funkcie pokladníka bol ustanovený Jozef Korpa-Štefanov a funkciu dozorca majetku získal Michal Bali-Jenčík.

Obec v rokoch 1939 – 1944

Vojnový Slovenský štát vznikol dňa 14. marca 1939 - o 9 dní neskôr do jeho najvýchodnejšej časti vtrhla maďarská armáda. Už ráno, v prvý deň útoku, boli obsadené Sobrance. V druhom slede postupovalo niekoľko práporov pechoty - vojaci obsadzovali jednotlivé obce, strhávali telefónne vedenie, zhadzovali rôzne tabule s označeniami a lúpili v miestnych obchodoch. V ďalších dňoch sa v okolí Záhora zviadli boje medzi slovenskými a maďarskými jednotkami (najprudšia prestrelka sa odohrala pri Nižnej Rybnici). Dňa 4. apríla 1939 bol podpísaný Protokol o hraničnej čiare medzi Slovenskom a Maďarskom. Na základe jeho ustanovení Maďarsko získalo 41 slovenských obcí v okrese Sobrance - medzi nimi bol aj Záhor (úradný názov obce - oficiálne zavedený v r. 1920 - sa v tom čase zmenil na maďarské „Zahar“). Súčasne s vojenskou okupáciou tohto územia bola nastolená aj maďarská vojenská správa na čele s vojenským okresným veliteľom - sídlo mal v Sobranciach. Začiatkom apríla 1939 si do mesta pozval notárov, učiteľov a richtárov z okupovaných obcí a prinútil ich zložiť sľub vernosti maďarskému štátu - novým úradným jazykom sa na tomto území stala maďarčina. Od leta 1939 bola obsadená časť sobranského okresu začlenená do Užskej administratívnej expozitúry so sídlom v Užhorode - oficiálne sa teda stala súčasťou Podkarpatskej Rusi (za úradný jazyk bola ustanovená maďarčina a rusínčina). V r. 1940 bývalo v Záhore 1135 ľudí - dedina v tom čase patrila do obvodu bežovského notárskeho a matričného úradu. V jeseni 1941 vznikla Strana slovenskej národnej jednoty (SSNJ), ktorá zastupovala záujmy Slovákov na okupovanom území. Koncom mája 1942 navštívili funkcionári tejto politickej strany Sobrance a do každej obce vymenovali dôverníkov. Koncom júna 1942 bol v Sobranciach zriadený samostatný obvodný sekretariát SSNJ - jeho tajomníkom sa stal ostrovský učiteľ Štefan Blaško. V r. 1939 - 1944 všetci chlapani a muži zo Záhora (vo veku od 12 do 23 rokov) museli absolvovať povinnú predvojnovú výchovu (boli to tzv. leventisti). V r. 1939 začali úrady aj miestny kňaz pomáďarčovať záhorskú kalvínsku ľudovú školu - o 3 roky neskôr obyvatelia obce žiadali kompetentné orgány, aby sa v ľudovej škole vyučovalo po slovensky. Koncom októbra, resp. začiatkom novembra 1944 začali vojaci Červenej armády oslobodzovať okolie Sobraniec. Sovietski vojaci osadili Záhor dňa 27. októbra 1944 - správu obce potom prevzal „revolučný výbor“. Boje na tomto území však trvali ešte niekoľko týždňov - samotné Sobrance boli viackrát striedavo obsadené sovietskymi aj nemeckými vojakmi.

História obce po roku 1945

Rok 1945

- obnova vojnou zničených obydlií a hospodárskych budov. Práce vykonávali občania svojpomocne a navzájom si pomáhali. Bolo badať veľkú súdržnosť všetkých občanov.

Rok 1948

- 15. apríla 1948 – založenie KSS - Ján Kulík, Michal Hric, Ján Šimonovič, Július Šlepecký, Michal Sabo Ďurčo, Ján Hruščák, Ján Marcinčák, Ján Štenko, Juraj Korpa Hrešo, Ján Pavlík,

Ján Andrejčík, Andrej Andrej, Juraj Hamari, Ján Roško a Michal Štenko za prítomnosti Jána Pečeňáka zo Sobraniec založili (zaregistrovali) KSS. Prvým predsedom bol Juraj Hamari.

Rok 1955

- obec postihla veľká povodeň.

Rok 1956

- začala sa stavať gréckokatolícka cerkev

Rok 1957

-elektrifikácia obce,

- 22. júna postihol obec veľký ľadovec,

- 18. augusta posviacka gréckokatolíckej cirkvi a bola zasvätená sviatku Nanebovzatia Panny Márie. Obraz nanebovzatia namaľoval akademický maliar Štefan Hapák, ktorý obraz cirkvi daroval,

- obnovený kostol reformovanej kresťanskej cirkvi.

Rok 1958

- založené menšinové družstvo ,

- zo 4. na 5. septembra 1958 – obyvatelia našej obce mali možnosť pozorovať polárnu žiaru.

Rok 1959

- 1. januára – založené celoobecné JRD – Jednotné roľnícke družstvo, Prvým predsedom sa stal Ján Marcinčák.

Rok 1965

- vybudovaná asfaltová cesta.

Rok 1966

- 1. februára nastúpil na obvodné zdravotné stredisko Bežovce MUDr. Jaroslav Popovec a od júna aj detská lekárka MUDr. Viera Popovcová, ktorí sú od tejto doby našimi obvodnými lekármi.

Rok 1968

- obec bola postihnutá veľkou povodňou.

Rok 1969

- založená skupina Hurikán.

Rok 1970

- historicky najvyšší počet obyvateľov – 1 026.

Rok 1971

- 11. júna - obec bola postihnutá veľkým ľadovcom.

Rok 1974

- založený folklórny súbor Záhorčan, pod vedením pani Júlii Bakajsovej.

Rok 1976

- zlúčenie JRD Záhor s družstvami okolitých obcí do spoločného družstva

Rok 1978

- pre nedostatok priestorov zanikol folklórny súbor Zahorčan.

Rok 1981

- akcia „Z“ – svojpomocne zrekonštruovaná miestnosť slúžiaca ako zasadačka, slúžila aj ako obradná miestnosť, využívala sa aj pri príležitosti konania rôznych osláv,
- vybudovaný obchod JEDNOTA + pohostinstvo.

Rok 1982

- 1. júna o 7. 30 hodine boli v obci záchvevy zeme. Epicentrum bolo v Rumunsku o sile 6 stupňov,
- 18. júla – teplomer na slnku ukazoval 46 stupňov Celzia,
- v tomto roku bola zriadená aj miestna knižnica – vedúca učiteľka Ladošová.

Rok 1983

- Súkromné podnikanie – MNV vydal povolenie na drobnú prevádzku tesárstva, vodoinštalatérstva a kurenárstva, murárstva, stolárstva a krajčírstva.

Rok 1984

- 40. výročie oslobodenia obce,
- dláždenie priekop v obci.

Rok 1986

- 23. - 24. mája - voľby do zastupiteľských orgánov. Predsedom MNV sa stal Ján Hric, za tajomníka bol zvolený p. Bakajsa.

Rok 1987

- 19. júla – teplomer na slnku ukazoval 42 stupňov Celzia.

Rok 1988

- 1. septembra sa začalo vyučovať náboženstvo pre žiakov 2-7 ročníka podľa vierovyznania,
- laureátom festivalu v Martine sa stala hudobná skupina „Hurikán“.

Rok 1989

- prevedená rekonštrukcia budovy pre účely MNV, ktorý začal fungovať 17. novembra,
- bola prevedená údržba ZŠ,
- v obci fungujú 2 obchody „Potraviny“.

Rok 1990

- február – rozpad KSS,
- v tomto roku sa uskutočnili voľby do zastupiteľských orgánov. Vo funkcii naďalej zotrval Ján Hric. Zástupcom sa stal Ján Korpa,
- v súťaži Košický zlatý poklad získaním prvého miesta zvíťazila skupina „Hurikán“.

Rok 1992

- renovácia gréckokatolíckeho chrámu,

- 17. novembra postihla Záhor veľká povodeň, bolo poškodených 81 domácností a výška škôd presiahla sumu 2,5 mil. Sk,
- v obci pôsobí 8 podnikateľov.

Rok 1993

- rozdelenie spoločného JRD Bežovce, vznik PD Záhor,
- v priebehu roka postavená Sála svedkov Jehovových,
- zriadený obchod „Rozličný tovar Pulz“ Michal Ohriska,
- ku gréckokatolíckemu chrámu pribudovaná sakristia, zároveň sa upravilo celé okolie chrámu,
- v obci sa začalo s plynofikáciou,
- v septembri sa začalo s výstavbou 4-bytovej jednotky.

Rok 1994

- v júli navštívil obec minister životného prostredia Ján Zlocha,
- na jeseň obec privítala podpredsedu vlády Jána Ľuptáka,
- bolo vykonané premostenie cez kanál Okna pre prívod plynu a vody pre obec,
- 18. – 19. novembra sa uskutočnili voľby do zastupiteľských orgánov, vo funkcii starostu ostal Ján Hric,.

Rok 1995

- dokončená plynofikácia,
- návšteva poslanca NRSR Ivana Lexu,
- zriadený obchod „Rozličný tovar Monika“ Rošková Monika.

Rok 1996

- oslavy 670. výročia vzniku obce.

Rok 1997

- v jarnom období bola prevedená údržba obecného úradu a to zvonku a tiež aj vnútorné priestory,
- 23. – 24. mája bolo referendum, týkajúce sa vstupu SR do NATO, rozmiestenia jadrových zbraní na území SR, rozmiestnenia vojenských základní na území SR,
- výstavba cesty a hrádze na rieke Uh - spevnenie brehov a vyvýšenie hrádze.

Rok 1998

- rozpad PD Záhor,
- 25. mája – schválený projekt na Dom smútku,
- v júli firma Globtel GSM – Bratislava usadila vežu Globtel,
- 23. septembra bola prevedená kolaudácia časti prívodného radu vodovodu vetvy A,
- 30. septembra sa v budove ZŠ sa konalo verejné prerokovanie diaľnice D1,
- 5. novembra – opäť hrozila obci povodeň. Vyhlásený III. stupeň povodňovej aktivity,
- previedla sa rekonštrukcia ŠJ za pomoci obecného úradu.

Rok 1999

- v ústrednom archíve geodézie a kartografie – Bratislava bol nájdená stará pečať z II. polovice 19. storočia, ktorá bude základom ERBU obce Záhor po schválení Heraldickou komisiou,
- v máji bola skolaudovaná 4 – bytová jednotka,

- v letnom období sa položili základy na Dom smútku. Bol dopracovaný projekt na Areál Ukrajinsko – Slovenskej spolupráce.

Rok 2000

- 2.apríla – zastupiteľstvo obce schválilo navrhnutý ERB obce podľa obecnej pečate z II polovice 19. storočia,
- v mesiacoch apríl a máj sa v obci previedla rekonštrukcia elektrickej siete a to výmenou drevených stĺpov za betónové,
- od 1.augusta bolo na OcÚ zamestnaných 39 ľudí v rámci Verejno – prospešných prác (VPP),
- 11.novembra. – referendum o volebnom období NRSR.

Rok 2001

- v máji prebehlo sčítanie obyvateľstva domov, bytov a bytového zariadenia. Obec mala 742 obyvateľov,
- v auguste sa konali oslavy na počesť 675. výročia vzniku obce, pri tejto príležitosti bol vysvätený ERB - symbol obce.

Rok 2002

- 20. októbra našu obec navštívil gréckokatolícky biskup vladyka Milan Chatur, košický exarcha, z príležitosti posvätenia obnoveného chrámu,
- 1. decembra bola posviacka Domu smútku v našej obci. Na vysviacke boli prítomní: farár reformovanej cirkvi Ján Semjan, gréckokatolícky farár Vlastimil Bajužik, rímskokatolícky farári z Jenkoviec správca farnosti Štefan Ružbašan a kaplán Jozef Spišák a pravoslávny farár z Michaloviec. Úvodné slovo mal starosta obce Ján Hric.

Rok 2003

- 11. apríla sa konal Mikrocenzus náhodne vybraných domácností,
- pri Dome smútku bola upravená cesta,
- v decembri bola prevedená rekonštrukcia verejného osvetlenia – výmena všetkých svietidiel.

Rok 2004

- v rámci aktivačných činností bolo urobené ohnisko, základy na altánok a tribúnu,
- začalo sa s výkopovými prácami Kultúrneho domu.
- upravovalo sa priestranstvo pri Dome smútku a cintoríne, od 5. augusta sa ZŠ zapojila do projektu – Počítače pre školy. Všetky sú napojené na Internet,
- od tohto dátumu sa celá obec zapojila do separovaného zberu.

Rok 2005

- začalo sa s úpravou obecného parku,
- úprava cintorína so zameraním na pochovávanie do zeme.,
- prekryla sa strecha Obecného úradu a obnovila sa fasáda budovy,
- bol nainštalovaný kamerový systém v rámci projektu „Bezpečné obce“,
- pokračovalo sa v budovaní kanalizácie,
- započalo sa s rekonštrukciou najstaršieho domu v obci, v ktorom bude umiestnené Vidiecke múzeum so zameraním na tradície a zvyky našich predkov,
- bol ukončený altánok s malým amfiteátrom a kozubom,
- bolo dostavané detské ihrisko.

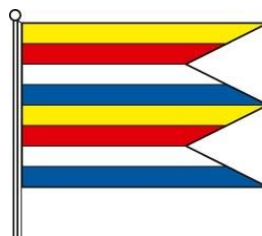
Rok 2006

- na námestíčku pri rebrináku sme umiestnili studňu zhotovenú na základe starých tradícií,
- započalo sa s tribúnou na futbalovom ihrisku a s rozšírením šatní pre futbalistov,
- urobila sa rekonštrukcia ZŠ, výmena okien a prekrytie strechy,
- sprístupnili sa exponáty vo Vidieckom múzeu,
- previedlo sa oplotenie pri Vidieckom múzeu a Kultúrnom dome, na ktorom boli ukončené základy,
- urobila sa rekonštrukcia oplotenia Obecného úradu,
- boli vybavené a dovezené PV3S s príviesom pre použitie v prípade záchranu a evakuácie občanov alebo zásobovania.

Symboly obce

Erb obce Záhor

Vlajka obce Záhor

1.2 Vymedzenie riešeného územia

Katastrálne územie obce leží vo východnej časti Východoslovenskej nížiny na pravo-brežnom agradačnom vale Uhu. Časti obce sú odvodené od zaužívaných pomenovaní - nie sú oficiálnym pomenovaním ale používajú sa v hovorovej reči miestnych obyvateľov. Sú to: „Stary valal“, „Novy valal“, „Nižny konec“, „Vyšny konec“, „Taňa“, „Žarov“.

Väzby obce

Hlavné väzby určuje blízkosť mesta Sobrance, mesta Michalovce a krajského mesta Košice. Ďalšou významnou väzbou je blízkosť hraníc s Ukrajinou. Tieto väzby územia v širších súvislostiach vytvárajú základné predpoklady a podmienky v ďalšom rozvoji obce.

Obec Záhor patrí do Združenia obcí **Mikroregiónu Koromľa**, spoločne s obcami Husák, Kolibabovce, Koromľa, Krčava, Orechová, Petrovce, Porúbka, Priekopa, Tibava, Vojnatina a Vyšné Nemecké a zároveň je členom Miestnej akčnej skupiny Zemplín pod Vihorlatom.

Tab. č.2: Mikroregión Koromľa

Presný názov organizácie (obchodný názov):	Združenie pre rozvoj turizmu v mikroregióne Koromľa a okolie
Právna forma:	Záujmové združenie právnických osôb
(IČO):	31961916
Sídlo:	Koromľa 172, 072 62 Koromľa
Dátum založenia:	18. septembra 2000
Poloha:	Okres Sobrance, región Zemplín, Košický kraj
Štatutárny zástupca:	Pavel Tomčo
Subjekty v združení	Koromľa, Petrovce, Kolibabovce, Husák, Porúbka, Priekopa, Vojnatina, Tibava, Orechová, Krčava, Vyšné Nemecké, Záhor a Roľnícke družstvo Koromľa
Partneri združenia	Združenie FEMAN / Slovensko európska kultúrna spoločnosť Košice Generálny konzulát Ukrajinskej republiky v Prešove Generálny konzulát Slovenskej republiky v Užhorode Mesto Perečín - Ukrajina

Zdroj: vlastné spracovanie

Mikroregión Koromľa a okolie vznikol v roku 2000, združuje 12 obcí sobranského okresu. Zámerom vytvorenia mikroregiónu bolo združiť okolité obce, ako i podnikateľské subjekty za účelom jeho všestranného rozvoja..

V súčasnosti je hlavnou úlohou združenia koordinácia činností obcí i ostatných subjektov v regióne vo všetkých oblastiach regionálneho rozvoja, s cieľom skvalitniť životné podmienky obyvateľov tohto regiónu v zmysle trvalo udržateľného rozvoja.

1.3 Analýza demografie a ľudských zdrojov

1.3.1 Demografický vývoj obyvateľstva

Pod obyvateľstvom rozumieme súhrn všetkých ľudí nachádzajúcich sa na určitom mieste v určitom okamihu, zisťovaný podľa rôznych hľadísk.

Tab. č.3: Počet obyvateľov za jednotlivé roky

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyv.	649	668	661	648	652	668

Zdroj: ŠÚ SR,

[http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7103rr/Preh%C4%BEad%20pohybu%20obyvate%C4%BEstva%20-%20obce%20\(ro%C4%8Dne\)%20%5Bom7103rr%5D](http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7103rr/Preh%C4%BEad%20pohybu%20obyvate%C4%BEstva%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7103rr%5D)

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2013

Zdroj: vlastné spracovanie

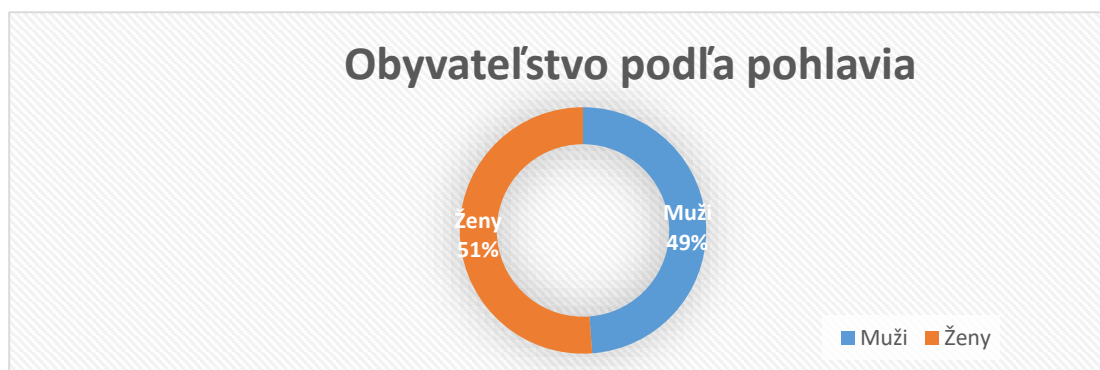
Na základe vyššie spracovaných údajov Štatistického úradu SR o počte obyvateľov v jednotlivých rokoch je zrejmé, že vývoj počtu obyvateľov ma pohyblivý charakter. Obyvateľstvo sa v jednotlivých rokoch pohybuje v rozmedzí od 648 do 668.

Tab. č.4: Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet mužov	312	325	321	311	312	326
Počet žien	337	343	340	337	340	342
Spolu	649	668	661	648	652	668

Zdroj: ŠÚ SR,

[http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7101rr/Po%C4%8Det%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20obce%20\(ro%C4%8Dne\)%20%5Bom7101rr%5D](http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7101rr/Po%C4%8Det%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7101rr%5D)

Graf č.2: Obyvateľstvo podľa pohlavia ku koncu roka 2018

Zdroj: vlastné spracovanie

Na celkovom počte obyvateľov je podiel žien a mužov pomerne vyrovnaný, s minimálnou prevahou ženskej populácie. Celkový demografický vývoj obyvateľstva v sebe reflektuje prirodzený a migračný vývoj obyvateľstva.

1.3.2 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia

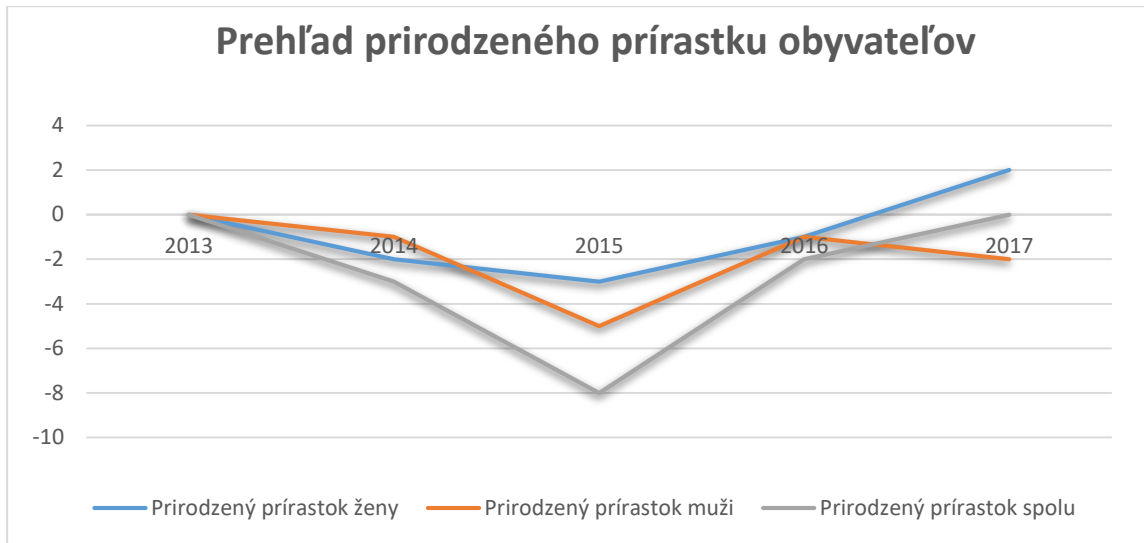
Tab.č. 5: Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce Záhor

	2013	2014	2015	2016	2017
Živonarodení – ženy	2	2	1	4	4
Živonarodení – muži	3	2	1	2	3
Živonarodení – spolu	5	4	2	6	7
Zomretí - ženy	2	4	4	5	2
Zomretí - muži	3	3	6	3	5
Zomretí - spolu	5	7	10	8	7
Prirodzený prírastok obyv. - ženy	0	-2	-3	-1	2
Prirodzený prírastok obyv. - muži	0	-1	-5	-1	-2
Prirodzený prírastok obyv. - spolu	0	-3	-8	-2	0

Zdroj: ŠÚ SR,

[http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEOv%20pohlavia%20-%20obce%20\(ro%C4%8Dne\)%20%5Bom7105rr%5D](http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEOv%20pohlavia%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7105rr%5D)

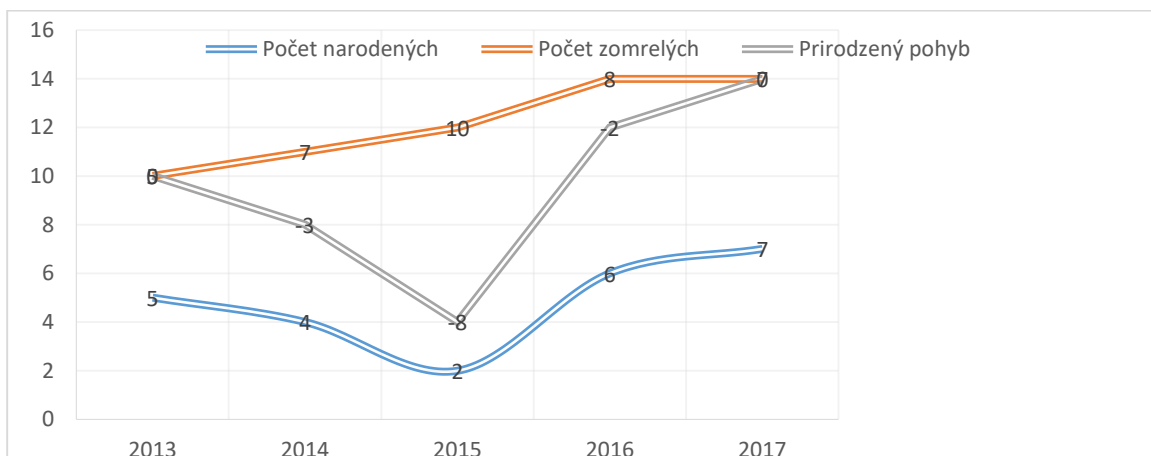
V sledovanom období bol v obci zaznamenaný mierne negatívny prirodzený vývoj obyvateľstva, tzn., že v priemere zomrelo viac ľudí ako sa narodilo. Vývoj migrácie mal v sledovanom období takisto negatívny trend.

Graf č.3: Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce Záhor

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ŠÚ SR,

[http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEov%20p od%C4%BEa%20pohlavia%20-%20obce%20\(ro%C4%8Dne\)%20%5Bom7105rr%5D](http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEov%20p od%C4%BEa%20pohlavia%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7105rr%5D)

Prirodzený pohyb obyvateľstva je vyjadrením prirodzenej reprodukcie, je dôležitou kategóriou z hľadiska sledovania demografických kritérií a tvorí základný podklad pre spracovanie prognózy vývoja. Prirodzený pohyb vplýva na zmenu počtu, vekovej a pohlavnej štruktúry obyvateľov obce, prognóza v počte obyvateľstva je vzrastajúca.

Graf č.4: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného pohybu obyvateľov

Zdroj: vlastné spracovanie

1.3.3 Veková štruktúra obyvateľstva

Grafické znázornenie vekovej štruktúry obyvateľstva je rozdelené do skupín podľa veku v zmysle posledného sčítania obyvateľstva, domov a bytov z roku 2011:

- *predproduktívneho (0-14),*
- *produktívneho (15-59),*
- *poproduktívneho (60 a viac),*

Dokumentuje vývoj za sledované obdobie sumárne za celú obec.

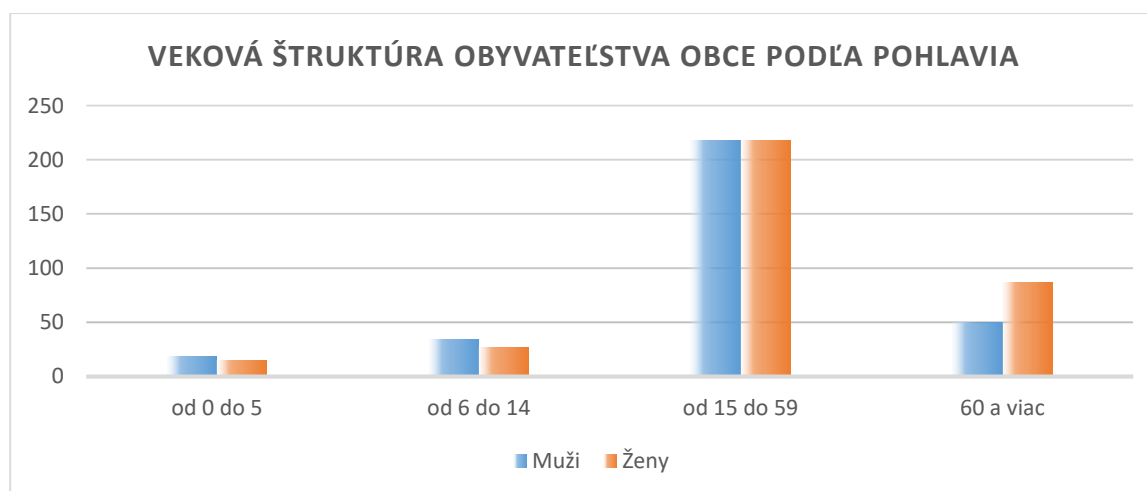
Tab.č.6: Veková štruktúra obyvateľstva obce

Vek		Muži	Ženy	Obyvateľstvo	
		spolu	spolu	úhrn	%
0 - 5		18	15	33	4,9
6 - 14		34	27	61	9,1
Produktívny		218	218	436	65,4
Poproduktívny		50	87	137	20,5
Podiel obyvateľstva	0 - 5	5,6	4,3		4,9
	6 - 14	10,6	7,8		9,1
	produktívny vek	68,1	62,8		65,4
	poproduktívny vek	15,6	25,1		20,5
Priemerný vek		39,42	45,85		42,77

Zdroj: SODB 2011,

<https://census2011.statistics.sk/SR/TAB.%20114%20Obyvate%BEstvo%20pod%BEa%20pohlavia,%20rodinn%E9ho%20stavu%20a%20veku.xls>

Graf č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Zdroj: vlastné spracovanie

Z grafu jednoznačne vyplýva, že najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia v produktívnom veku, v rovnakom pomere mužov a žien. Najmenšou skupinou sú pochopiteľne obyvatelia v predproduktívnom veku.

1.3.4 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce

Pod národnostnou štruktúrou obyvateľstva rozumieme dobrovoľnú príslušnosť osoby k určitému národu, národnostnej alebo etnickej skupine.

Tab.č.7: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	306	337	643
Ukrajinská	1	6	7
Česká	1	0	1
Poľská	0	1	1
Židovská	1	0	1
Nezistená	11	3	14
Spolu	320	347	667

Zdroj: SODB 2011, <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Graf č.6: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce

Zdroj: vlastné spracovanie

Z hľadiska národnostnej štruktúry je obyvateľstvo obce značne homogenizované, výrazná časť obyvateľov sa hlási k národnosti slovenskej. K rómskej národnosti sa v obci neprihlásil žiaden obyvateľ.

Tab.č.8: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	40	61	101
Gréckokatolícka cirkev	73	88	161
Pravoslávna cirkev	6	9	15
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	3	2	5
Reformovaná kresťanská cirkev	124	113	237
Apoštolská cirkev	3	2	5
Ústredný zväz židovských náboženských obcí	1	0	1
Náboženská spoločnosť Svedkovia Jehovovi	41	59	100
Nezistené	22	10	32
Bez vyznania	7	3	10
Spolu	320	347	667

Zdroj: SODB 2011, <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

1.3.5 Bývanie

Obyvatelia obce bývajú v rodinných domoch. V súčasnosti je záujem viac o rekonštrukciu ako o výstavbu rodinných domov. V obci prevláda 1-2 podlažná zástavba rodinných domov. Takmer všetky domy boli postavené z tehál, pórobetónových tvárnic, alebo z kameňa. Väčšina domov je v dobrom stavebno-technickom stave. V súčasnosti sa na viacerých domoch realizuje menšia alebo aj väčšia rekonštrukcia. Snahou obyvateľov je zlepšiť kvalitu bývania v rodinnom dome.

Obec má takisto obecné byty v 4-bytovej jednotke.

1.3.6 Zamestnanosť

Na základe údajov Štatistického úradu SR má miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance klesajúci charakter. Ku koncu roka 2017 bola miera evidovanej nezamestnanosti

v okrese Sobrance 12,93%. Relatívne priaznivá je situácia vo vekovej štruktúre obyvateľstva produktívneho veku, pretože tvorí viac ako polovicu celkového počtu obyvateľov. Ľudský potenciál obce pre ďalší rozvoj je možno využiť len v širšom rámci. Priamo v obci a v mikroregióne je nedostatok pracovných príležitostí.

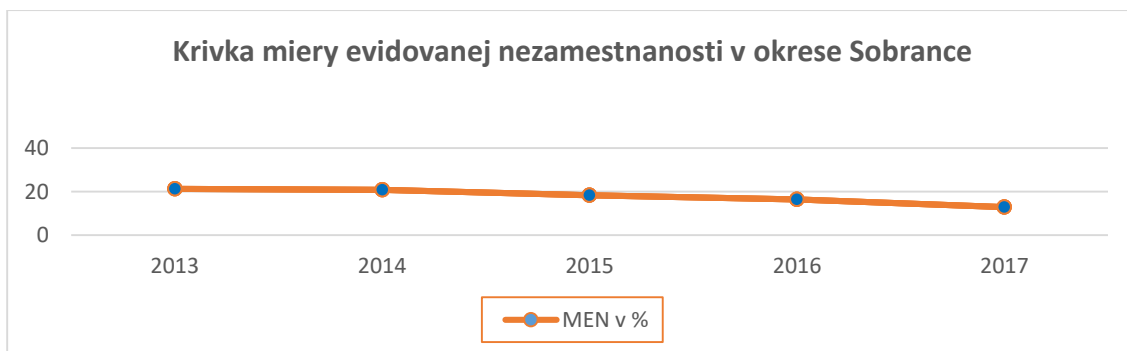
Tab.č.9: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance

	2013	2014	2015	2016	2017
Miera evid. nezam. (v%)	21,32	20,91	18,40	16,45	12,93

Zdroj:

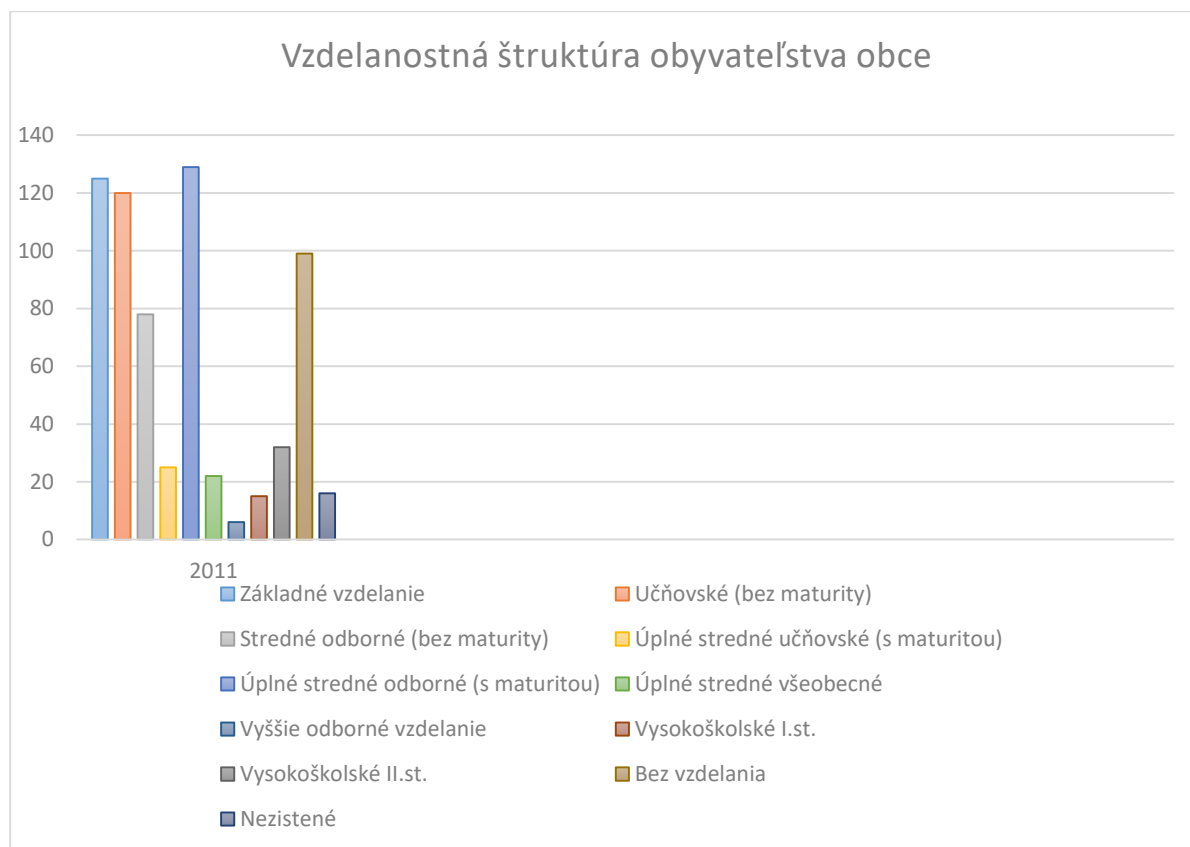
http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/Miera%20evidovanej%20nezamestnanosti%20%5Bpr3108rr%5D

Graf č.7: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance

Zdroj: vlastné spracovanie

Klesajúca miera evidovanej nezamestnanosti reálne nereflektuje mieru reálnej nezamestnanosti, jedná sa o mieru nezamestnanosti evidovaných uchádzačov o zamestnanie, pričom je nutné vziať do úvahy obyvateľov, ktorí sú nezamestnaní a nie sú z rôznych dôvodov evidovaní na ÚPSVaR. Medzi nezamestnanými výrazne prevládajú dlhodobo nezamestnaní. Neodmysliteľný vplyv na vývoj nezamestnanosti má vzdelanostná úroveň obyvateľov, ktorá je premietnutá v nasledujúcom grafe. V súčasnosti obec nemá výrazne aktívne skupiny obyvateľov, ktoré by presadzovali svoje podnety a aktívne sa zapájali do rozvoja obce. Obec sa snaží o svoj celkový rozvoj v rámci svojich možností. Vychádza z posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011.

Graf č.8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce

Zdroj: vlastné spracovanie na základe SOBD 2011, <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry je predpokladom vyššej kvality vzdelávania a vyššej miery vzdelanosti obyvateľstva na danom území. Vzdelanejšie obyvateľstvo významnejšie prispieva k ekonomickému rastu a k rastu životnej úrovne. Vzdelanostnú úroveň a schopnosť uplatnenia na trhu práce je možné ovplyvniť cieľovými rekvalifikačnými programami.

Využitím prostriedkov z fondov dôjde k zlepšeniu situácie všetkých nezamestnaných obyvateľov obce. Európsky sociálny fond (ESF) - je hlavným finančným nástrojom, ktorým Európska únia transformuje svoje strategické ciele v oblasti politiky zamestnanosti do konkrétnych aktivít zameraných na zlepšenie odbornej kvalifikovanosti, ďalej na systémy vzdelávania a následný rast pracovného potenciálu občanov. Cieľom ESF je podpora zamestnanosti v EÚ. Napomáha pripravenosti zamestnancom a firmám v rámci členských štátov EÚ čeliť novým, globálnym výzvam. Je kľúčovým prvkom stratégie EÚ týkajúcej sa rastu a zamestnanosti pri zameranej na skvalitnenie života občanov EÚ poskytnutím lepších kvalifikácií a lepších vyhliadok na zamestnanie.

Financovanie je rozdeľované medzi členské štáty a regióny, a to hlavne medzi tie, ktorých hospodársky vývoj postupuje pomalšie.

Financovanie a ciele na obdobie rokov 2014 – 2020

V tomto období ESF poskytne približne **€80 miliárd** EUR (v bežných cenách), ktorých cieľom je:

- *zabezpečiť odbornú prípravu ľudí a pomoc pri ich opätovnom zamestnaní,*
- *podporiť sociálne začlenenie,*
- *zlepšiť úroveň vzdelávania a odbornej prípravy,*
- *zlepšiť kvalitu verejných služieb.*

Ekonomická aktivita obyvateľstva

Ekonomická aktivita patrí medzi základnú sociálno-ekonomickú klasifikáciu triedenia obyvateľstva. Obyvateľstvo sa triedi na ekonomicky aktívne a neaktívne. Ekonomicky aktívne je obyvateľstvo, ktoré sa aktívnym spôsobom podieľa na hospodárskom živote. Obyvateľstvo zaoberajúce sa živnostenskou činnosťou sa považuje za ekonomicky aktívne.

Ekonomicky neaktívne je obyvateľstvo nezávislé, s vlastným zdrojom obživy a závislé, bez vlastného zdroja obživy, napr. ženy na materskej dovolenke, ženy v domácnosti, invalidi a pod.

Obyvateľstvo v obci je považované za ekonomicky aktívne. Celková vysoká ekonomická aktivita obyvateľstva súvisí s jeho vekovou štruktúrou, pre ktorú je charakteristické vysoké zastúpenie produktívnej zložky obyvateľstva.

Pohyb za prácou

V súvislosti s rozvojom hospodárstva SR v budúcnosti možno očakávať migráciu obyvateľstva z vidieka do miest. S ekonomickou aktivitou obyvateľstva úzko súvisí pohyb za prácou. Pohyb za prácou mimo obec, trvalého bydliska je jedným z faktorov vyrovnávajúcich zdroje a potreby pracovných síl a je podmienený prioritne, rozsahom a štruktúrou poskytovaných v mieste bydliska. Intenzívny pohyb za prácou, ktorý sa prejavuje vo veľkom rozsahu dochádzky a odchádzky za zamestnaním poukazuje na úzke pracovné väzby na sídelný útvar okresného mesta Sobrance.

1.4 Analýza sociálnej infraštruktúry

Služby

Kapacita občianskej vybavenosti v obci je nízka vzhľadom na to, že obec je v blízkosti okresného mesta Sobrance, teda má prístup k dobrej občianskej vybavenosti, tzn. obchodom, čerpacej stanici, zdravotníckym a školským zariadeniam.

V obci sa nachádzajú:

- Materská škola,
- Základná škola 1-4 roč.,
- Potraviny a drogéria
- Kaderníctvo
- Výroba nábytku
- JUKOS – výroba vriec a veľkoobjemových vakov

Kultúra

Obec má vlastný Kultúrny dom, ktorý je nedokončený v dôsledku nedostatku finančných prostriedkov obce na tento účel. Obec má perspektívne v záujme tento Kultúrny dom dokončiť a to hľadaním možnosti a spôsobu, prípadným žiadaním o nenávratný finančný príspevok, v závislosti od podporovaných projektov. Väčšina obecných kultúrnych podujatí sa realizuje v sále v priestoroch obecnej budovy alebo na verejných priestranstvách.

V obci je aktívny **Klub mládeže a seniorov**.

V obci pôsobí hudobná skupina **Hurikán** a takisto folklórna spevácka skupina **Záhorčan**.

Pamiatky

Pôvodný vidiecky dom z r. 1805. Pôvodný vidiecky dom z r. 1929. V r. 2005 po rekonštrukcii najstaršieho obecného domu z r. 1805 bolo v jeho priestoroch zriadené „**Vidiecke múzeum**“ (zamerané na tradície a zvyky našich predkov).

Pravidelné podujatia

-základná a materská škola organizujú slávnosti (pri príležitosti Dňa matiek, Dňa detí, pri otvorení nového školského roka, pred Vianocami),

-obecný úrad pripravuje ohňostroj a diskotéku na miestnom ihrisku (vždy 1. mája - pri výročí vstupu SR do Európskej únie), ohňostroj taktiež na Silvestra na uvítanie Nového roku,

-samospráva a ZPOZ usporadúvajú októbrové stretnutie so staršími občanmi (pripravený je pre nich kultúrny program, malé občerstvenie a spomienkový darček)

-na „námestíčku“ sa vztyčuje vianočný strom

Samospráva

Súčasnú samosprávu, verejnú správu a administratívu reprezentuje Obecný úrad Záhor. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce. Zabezpečuje organizačné a administratívne záležitosti obecného zastupiteľstva a starostu obce. Obecné

zastupiteľstvo má 7 členov. Obec má zriadenú *obecnú komisiu verejného záujmu a športovo-kultúrnu komisiu*.

Príslušnosť obyvateľov k úradom špecializovanej štátnej správy:

- Matričný úrad – Záhor
- Školský úrad – Pavlovce nad Uhom
- Stavebný úrad – Sobrance
- Daňový úrad – Sobrance
- Obvodné oddelenie policajného zboru – Sobrance
- Okresný súd – Michalovce
- Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru – Sobrance
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – Sobrance
- Katastrálny úrad – Sobrance
- Okresný úrad – Sobrance
- Územná vojenská správa - Košice

1.5 Ekonomická analýza

S decentralizáciou verejnej správy a teda aj nárastom rozsahu kompetencií obcí by mal automaticky súvisieť aj adekvátny nárast objemu finančných prostriedkov na ich krytie. Kompetencie vykonávané v prenesenom okruhu štátnej správy sú v rozpočte obcí financované prostredníctvom dotácií. Na financovanie originálnych kompetencií sú určené predovšetkým príjmy z podielových a miestnych daní. Obec si výšku daňovej sadzby stanovuje sama.

Príjmovou súčasťou rozpočtu obce sú bežné a kapitálové príjmy obce. Opačnou stranou rozpočtu sú výdavky, ktoré sa rovnako členia na bežné a kapitálové. Bežné výdavky slúžia predovšetkým na chod obecného úradu, na zabezpečenie základných prevádzkových potrieb obce a splatenie prípadných úverov. Kapitálové výdavky sa využívajú na financovanie investičných zámerov obce.

Podnikanie

Podnikateľská činnosť je zastúpená spoločnosťou na výrobu nábytku a spoločnosťou JUKOS so sídlom v Bežovciach, ktorá vyrába vrecia, veľkoobjemové vaky, špagáty, sieťovinu a silážne fólie, celkovo zamestnáva 22 ľudí.

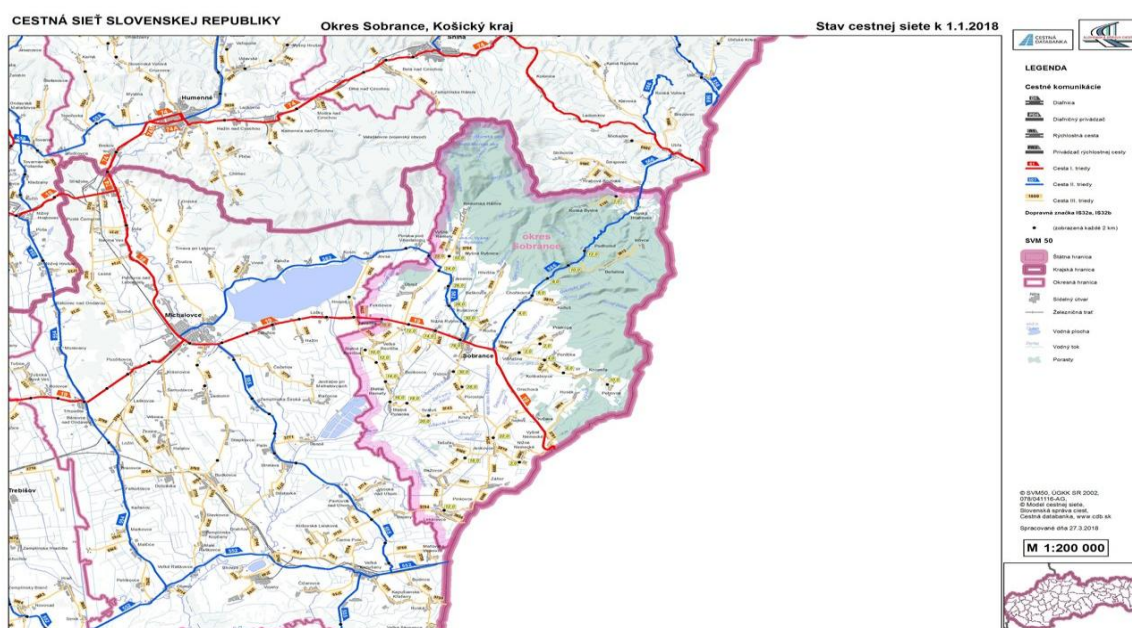
1.6 Analýza cestnej infraštruktúry

Doprava

Obec má pomerne dobrú polohu a vhodné dopravné spojenie s okresným mestom. Dopravná dostupnosť a kvalita cestných sietí na území výrazne zaostáva a nie je na vyhovujúcej úrovni, o čom svedčí stále nízky záujem investorov o túto lokalitu.

Dopravne je obec napojená osovou dopravnou komunikáciou III. triedy III/3807 (552033) Bežovce –Záhor. Väzby obce na mesto Sobrance sú podporené komunikačným prepojením po ceste tr. III/3809 (552035) Nižné Nemecké – Záhor – Lekárovce, ktorá prechádza priečne. Triedy a cestné prepojenie ciest II/555 Pavlovce nad Uhom – Bežovce – Záhor – D1 – Vyšné Nemecké s cestou I/50.

Obr.č.2: Cestná sieť okresu Sobrance

Zdroj: <https://www.cdb.sk/sk/Vystupy-CDB/Mapy-cestnej-siete-SR/Mapy-okresov/sobrance.alej>

Autobusovú hromadnú dopravu v regióne zabezpečuje SAD Michalovce, a.s. na základe zmluvy o výkone vo verejnom záujme v pravidelnej autobusovej doprave. Hlavnými dopravnými uzlami v riešenom regióne sú Michalovce a Sobrance. Vzhľadom na súčasné osídlenie obce sú autobusové spojenia z kapacitného, ale aj časového hľadiska na postačujúcej úrovni.

V obci sú vybudované pozdĺž cesty tr. III obojstranné a jednostranné pešie komunikácie v celkovej dĺžke 6,0 km. Chodníky v obci sú v zlom stave, obec má v pláne niektoré chodníky zrekonštruovať, vrátane rigolov.

Obcou Záhor neprechádza železničná trať, najbližšia železničná stanica je v Michalovciach. Najbližšou železničnou stanicou medzinárodného významu je železničná stanica Košice. Košice sú dôležitým železničným uzlom, prechádzajú ním medzinárodné a IC trate v smere východ-západ a sever-juh.

Z hľadiska letiskovej dopravy sú najbližšie letiská v Užhorode, Ukrajina a v Košiciach. Obe sú medzinárodné letiská.

1.7 Technická infraštruktúra

Voda

V obci Záhor je vybudovaný verejný vodovod, ktorý je súčasťou skupinového vodovodu Lekárovce – Pinkovce. Ich vlastníkom a prevádzkovateľom je spoločnosť VVS, a.s. Košice. Akumulácia vody je zabezpečená vo vodojeme v obci Bežovce objemu 250 m³. Mnoho domácností využíva aj studne.

Siete

Obec je čiastočne pokrytá kanalizáciou, asi 80% obce. Je naplánované dokončenie kanalizácie. Dažďové vody sa zbierajú v cestných rigoloch a z nich jarkami a stružkami stekajú do kanálu a otvorených hydromelioračných kanálov. Obec je celá plne plynofikovaná a elektrifikovaná.

Obec ma vybudované plynárenské zariadenia regulačnými stanicami s výkonom RS Tibava 5000 m³/hod a, RS Vysoká nad Uhom 3000 m³/hod. Kapacita regulačných staníc v súčasnosti plne pokrýva potrebu a je vyhovujúca aj pre rozvoj funkčných plôch bývania a občianskej vybavenosti. SPP – distribúcia a.s. neplánuje v najbližšom období vlastné aktivity, čo sa týka plynárenských zariadení v k.ú. obce. Miestna sieť je v stredotlakovom (STL) a nízkotlakovom (NTL) prevedení. V súčasnej dobe je obec splynofikovaná na cca. 100 %.

Zásobovanie teplom je na báze plynu alebo tuhého paliva.

Obec Záhor je v súčasnosti zásobená elektrickou energiou VN vedením napojením z elektrickej stanice 35/22kV Sobrance. Alternatívne napojenie je možné aj z elektrickej stanice 110/22 kV Michalovce. Pre napájanie odberných elektrických zariadení sú využívané trafostanice v majetku VSD, a.s. primárne napájané z VN linky č. V_544.

Verejnú osvetlenie

Sekundárne NN nadzemné vedenia sú vedené na betónových podperných bodoch. Po stožiaroch NN vedenia sú prevedené aj rozvody vonkajšieho obecného osvetlenia, napojeného zo samostatných rozvádzačov RVO pri distribučných trafostaniciach. Rozvod

je vzdušný samostatným vodičom AlFe. Ovládanie je prepojené s regulačným systémom obce. Centrálna časť obce a nové ulice majú samostatný káblový rozvod a osvetľovacie stožiare.

Obec Záhor plánuje rekonštrukciu verejného osvetlenia, napojeného zo samostatných rozvádzačov RVO pri distribučných TS, prepojených s regulačným systémom obce. Stožiarové svietidlá budú osadené energeticky úspornými výbojkami. Rozvody budú v trase káblových NN rozvodov.

Ostatné

Obec Záhor sa plánuje zapojiť do projektu Rady vlády pre prevenciu kriminality a žiadať dotácie na kamerový systém v rámci skvalitnenia bezpečnosti obyvateľov.

Cez obec prechádza optický kábel, ktorý prevádzkuje spoločnosť Lekos. Rozvod internetu je riešený individuálne.

Telekomunikačne sú obce súčasťou Regionálneho technického centra Východ. V riešenom území sa nachádza miestny telekomunikačný kábel (MTS), ktorý je uložený pozdĺž cesty III/55232 v smere do Lekároviec a cesty III/3807 (552033) v smere do Záhora.

Prijem televízneho a rozhlasové vysielacia Dubník je na prevažnej časti územia obce dobrý. Prijem rozhlasového a TV signálu v súčasnosti sa zabezpečuje prostredníctvom individuálnych antén.

Obecný rozhlas

Rozvod miestneho rozhlasu v obci je prevedený káblovými rozvodmi, reproduktory sú inštalované na oceľových stožiaroch, ústredňa rozhlasu je situovaná v budove obecného úradu.

1.8 Analýza životného prostredia

Pod pojmom životné prostredie rozumieme všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Jeho zložkami sú najmä:

neživé (anorganické) zložky:

- ovzdušie (atmosféra)
- voda (hydrosféra)
- horniny (litosféra)
- pôda (pedosféra)

živé (organické) zložky:

- organizmy (biosféra).

Každá časť životného prostredia je s ostatnými spojená mnohými najrôznejšími väzbami.

Z hľadiska ochrany životného prostredia môžeme skonštatovať, že životné prostredie v obci je v uspokojujúcom stave. Územie nenarúšajú žiadne lokálne zdroje znečistenia. Primerané podmienky sú v oblasti hluku, pôdy, vody a ovzdušia. Zdrojmi potenciálneho znečistenia je nedokončená verejná kanalizácia, čistota podzemných vôd sa v budúcnosti zabezpečí dobudovaním splaškovej kanalizácie. Ďalším znečistením je spaľovanie tuhých palív v domácnostiach a exhaláty z dopravy. Objekty rodinných domov a vybavenosti, ležia v pásme pod úrovňou hladiny hluku.

1.8.1 Geologický vývoj

Územie obce Záhor spadá do štruktúrno-geologického pásma neogénne kotliny, ktoré začali vznikať už v paleogéne pri vrásnení flyša, ale predovšetkým v neogéne. Vtedy vznikali hlboké zlomy, pozdĺž ktorých sa Vnútorne Karpaty lámali na kryhy, ktoré sa v severnej časti prevažne dvíhali a v južnej klesali. Takto vznikli na juhu veľké kotliny Panónskej panvy. Medzi dvíhajúcimi sa kryhami karpatských pohorí sa diferencovali menšie vnútrokarpatské kotliny, ktoré boli spočiatku zaliate morom, potom sa vysladzovali na jazerá. V nich sa ukladali morské a jazerné sedimenty – štrky, piesky, íly a tufity. Podložie neogénnych sedimentov je tvorené mezozoickými karbonátovými a granitoidnými horninami kryštalinika v rôznej hrúbke.

V nádloží sedimentov terciéru sa na celom území nachádzajú kvartérne sedimenty. V porovnaní so staršími obdobiami geologickej histórie je kvartér najmladším a zároveň najkratším časovým úsekom, ktorý trvá dodnes. Územie obce je pokryté fluviálnymi sedimentmi. Fluviálne sedimenty naniesli rieky na miestach, kde mali menšiu transportačnú silu, a preto sa nachádzajú v nížinách, kotlinách a dolinách.

Obr.č.3: Kvartérny pokryv územia obce Záhor

Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>

Na obrázku sú svetlomodrou farbou znázornené fluviálne sedimenty, prevažne nivné humózne hliny alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny dolinných nív.

Nasledujúci obrázok znázorňuje inžiniersko-geologickú rajonizáciu vypracovanú na základe genézy a litologickej povahy hornín. Vyčlenené časti rajonizácie umožňujú na danej úrovni podrobnosti stanoviť vhodnosť horninového prostredia z hľadiska rôznych spôsobov hospodárskeho využívania prostredia.

Obr.č.4: Inžiniersko-geologická rajonizácia obce Záhor

Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>

Bledo oranžová farba znázorňuje rajón deluviálnych sedimentov a rajón údolných riečnych náplavov.

1.8.2 Hydrogeologické pomery

Vodstvo predmetného územia a jeho okolia (Zemplín) tvoria početné rieky, vodné kanály, nádrže, rybníky, jazerá, podzemná voda a minerálne pramene. Zemplín je typickým príkladom vejárovitej riečnej siete, ktorá spadá do povodia rieky Bodrog a do úmoria Čierneho mora.

Katastrálne územie obce Záhor SVP š.p. spravuje toky: tok **Uh**, kanál **Veľké Revištia – Bežovce, Záhorský kanál**. V zmysle vyhlášky MŽP SR c. 211/2005 je tok Uh a kanál Veľké Revištia – Bežovce zaradený medzi vodohospodársky významné toky. Stav kanálovej siete v súčasnej dobe nie je vyhovujúci. Mnohé z nich sú zanesené a zarastené, čo má nepriaznivý vplyv na odvádzanie vody z územia počas povodňových situácií. Vnútorne vody odvádzané sieťou týchto kanálov sú čerpacími stanicami prečerpávané späť do rieky Uh.

V katastrálnom území obce sa nachádzajú hydromelioračné stavby v správe Hydromeliorácie š.p. Bratislava. Všetky odvodňovacie kanály je potrebné vyčistiť od nánosov a náletových drevín.

Vodné toky

Najbližším vodným tokom je rieka Uh, vzdialená od obce južným smerom približne 2 km. Rieka Uh pramení v oblasti stretu troch štátov (severovýchodný cíp SR) - Slovenska, Poľska a Ukrajiny. Rieka Uh sa vlieva za obcou Pavlovce nad Uhom do rieky Laborec. V minulosti obcou pretekala miestny potok, ktorý sa občas strácal (vysychal) počas horúcich a suchých letných dní.

Vodné plochy

Najbližšou vodnou plochou k obci Záhor je „Čarný potok“ (názov používaný miestnymi obyvateľmi), z ktorého kedysi pramenil aj miestny potok pretekajúci obcou.

1.8.3 Pôdne pomery

V riešenom území sa nachádza orná pôda veľkobloková so segetálnou vegetáciou, ktorá je počas dlhého obdobia bez vegetačného krytu. Z toho vyplýva aj náchylnosť na eróziu, najmä veternú. Je intenzívne zmenený a obhospodarovaný prvok s neustálym prísunom energie a vysokým stupňom starostlivosti zo strany človeka. V prevažnej časti katastra je orná pôda odvodnená do odvodňovacích kanálov.

Trvalé trávne porasty - v dôsledku rozsiahlych melioračných a regulačných zásahov došlo v niektorých častiach katastrálneho územia k ubúdaniu prirodzených trávnatých porastov resp. sa rozšírili plochy kultúrnych siatych lúk a trvalých trávnych porastov so zmenenou floristickou skladbou. V riešenom katastrálnom území majú TTP dominantné postavenie. Na území obce je Areál hospodárskeho dvora.

Pôdu obhospodarujú: Vinohrady Choňkovce a Agroteam, poľnohospodárske družstvo v Bežovciach. Poľnohospodárskou činnosťou sa zaoberajú súkromne hospodáriaci roľníci.

Tab. č.10: Výmera územia a pôdny fond obce k roku 2018

Pôdny fond	Celková výmera územia obce: 7 700 523 m²		
	Poľnohospodárska pôda spolu: 6 774 141 m ²		
	Orná pôda: 5 546 774 m²	Trvalé trávnaté porasty: 783 231 m²	Záhrady: 444 136 m²
	Lesy: 0 m²	Zastavaná plocha a nádvorcia: 571 573 m²	Vodná plocha: 243 391 m²
	Ostatná plocha: 111 418 m²		

Zdroj: ŠÚ SR,

http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pl5001rr/V%C3%BDmera%20%C3%BAzemia,%20vyu%C5%BEitie%20p%C3%B4dy%205Bpl5001rr%5D

1.8.4 Ovzdušie

Ovzdušie je jednou zo základných zložiek životného prostredia. Kvalita je daná emisnými pomermi a rozptylovými podmienkami. Podmienky na rozptyl v ovzduší sa menia nielen v priebehu roka, sú závislé od klimatických podmienok a meteorologickej situácie. Z pohľadu kvality ovzdušia sa sleduje emisná a imisná situácia. Emisiou je každé priame, alebo nepriame vypustenie znečisťujúcej látky do ovzdušia. Imisiou sa rozumie zmes škodlivín nachádzajúcich sa vo voľnom ovzduší. Imisie sa sledujú prostredníctvom automatických monitorovacích staníc (AMS). V najviac znečistených oblastiach kraja sú umiestnené 4 AMS (ide o prekročenie najmä PM10 (prachové častice). Emisiou sa rozumie každé priame alebo nepriame vypustenie znečisťujúcej látky do ovzdušia. K základným znečisťujúcim a vybraným znečisťujúcim látkam ovzdušia sa zaraďujú tuhé znečisťujúce látky (TZL), oxidy síry vyjadrené ako oxid siričitý (SO₂), oxidy dusíka (NO_x), oxid uhoľnatý (CO), pachové látky, organické látky (napr. NM VOC), ktoré sú v odpadových plynách v plynovej fáze vyjadrené ako celkový organický uhlík a dibenzodioxíny a dibenzofurány.

Významným znečisťovateľom je automobilová doprava. Nárast intenzity cestnej dopravy spôsobuje zvyšovanie celoplošnej zaťažosti miestnych komunikácií a zvyšuje množstvo emisií z výfukových plynov a sekundárnu prašnosť.

1.8.5 Odpad

Koncepcia odpadového hospodárstva obcí vychádza zo všeobecných zámerov Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ako základného dokumentu pre riadenie odpadového hospodárstva a následných koncepčných materiálov na nižších úrovniach riadenia.

Odpadové hospodárstvo Slovenskej republiky je v súčasnosti ešte zabezpečované podľa zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch, o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona NR SR č. 327/1996 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov a zákona č. 529/2002 Z.z. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Odpad z obcí je tvorený prevažne odpadom vyprodukovaným z domácností a ďalším odpadom podobným domovému odpadu z prevádzok v obciach. Významný podiel produkovaného odpadu predstavuje odpad z verejných priestranstiev.

Z hľadiska systému zberu komunálneho odpadu je v obciach využívaný typ zberu komunálneho odpadu do individuálnych s následným zvozom. Periodicita zvozu TKO je každé dva týždne a ostatne podľa harmonogramu.

Obec na svojom území nemá zriadenú skládku tuhého komunálneho odpadu. V obci je realizovaný systém zberu komunálneho odpadu do zberných nádob. Likvidácia odpadu v obci je zabezpečená vývozom tuhého komunálneho odpadu.

Biologicky rozložiteľný odpad zhodnocujú obyvatelia individuálne kompostovaním.

Zber a likvidáciu odpadu zabezpečuje spoločnosť FÚRA, s.r.o. so sídlom v Rozhanovciach. V obci je zavedený aj separovaný zber odpadu podľa určeného harmonogramu.

Odpadové hospodárstvo riešiť podľa týchto zásad:

- výrobné organizácie, ktoré produkujú špecifický odpad musia mať vlastný program likvidácie výrobného odpadu,
- vybudovanie kompostoviska.

1.8.6 Ochrana životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny zaberá široký okruh otázok, ktorými sa dnes zaoberá veľa odborníkov. Cieľ ochrany prírody a krajiny spočíva v predchádzaní, obmedzovaní, resp. odstraňovaní zásahov, ktoré ohrozujú, poškodzujú a ničia podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, estetický vzhľad krajiny a znižujú jej ekologickú stabilitu. Zdravé životné prostredie je nevyhnutnou podmienkou pre život. Cieľom je za podpory všetkých obcí udržať a naďalej zlepšovať životné prostredie v súlade s Územným systémom ekologickej stability (ÚSES). Prostredníctvom biocentier a biokoridorov je potrebné zachovať prirodzený ráz krajiny a podporovať jej prirodzený vývoj. V súčasnom období sa nedá príliš na tento prirodzený vývoj

spoliehať, ústretový vzťah ku krajine a životnému prostrediu by mal stať pre všetkých občanov samozrejmosťou.

Osobitne chránené časti prírody a krajiny

Chránené územia – ÚSES:

- Nadregionálny biokoridor hranica Ukrajina – Latorický luh – Tice – Tajba, Kašvár – hranica MR (NB/3)
- Regionálny biokoridor kanál Veľké Revištia – Bežovce – Pod Hrunom – Močiar pri Svätuši – Močiar pri Kristoch
- Tašulský les (RV/2).

Blízke chránené územia:

- *Územie svetového prírodného dedičstva UNESCO* – Karpatské bukové pralesy,
- *Územia európskeho významu*: Chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy – 1. stupeň,
- *Chránené územia národnej siete chránených území*: Chránená krajinná oblasť Vihorlat – 2. stupeň, Národná prírodná rezervácia Jovsianska hrabina – 5. stupeň.
- *Chránená vodohospodárska oblasť Vihorlat* – 2. stupeň.

Biokoridory miestneho významu:

- 1.- Cikov M-BK1
- 2.- Bežovské M-BK2
- 3.- Záhorsky kanál M-BK3
- 4.- Žiarov M-BK4
- 5.- Delmaš M-BK5
- 6.- Keralka M-BK6
- 7.- Záchytný kanál M-BK7

Celé riešene územie a jednotlivé miestne biokoridory sú prepojené pomerne súvislou a na tak malom priestore hustou sieťou miestnych biokoridorov. Vo väčšine sa jedná o odvodňovacie kanály s brehovými porastami. Doplnenie a revitalizáciu je potrebné

uskutočniť na existujúcich miestnych biokoridoroch pri odvodňovacích kanáloch a poľných cestách.

Faktory pozitívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hlavným pozitívom ovplyvňujúcim životné prostredie je masív pohoria Vihorlat a vodná plocha Zemplínskej šíravy, kladný vplyv majú miestne biocentrá. Je tvorené lúčnym spoločenstvom - pasienky sprevádzané roztrúsenou vzrastlou zeleňou s ojedinelým výskytom samostatnej, alebo skupinovej krovitej a stromovej vegetácie. Zo stromového spoločenstva hlavným druhom je dub, hrab s prímiesou jelše, buka. Najvýraznejšia je tu vegetácia skoro na jar, keď na vlhkejších miestach masovo zakvitá bleduľa jarná. Po jej odkvitnutí hromadne nastupuje cesnak medvedí. Sú to dva najhlavnejšie aspektovité jarné druhy vlhkejších stanovišť dubových hrabín. Pre južnú časť NPR je význačný hojný výskyt Waldštejnie kuklíkovej, ktorá sa viaže na suchšie a skalnatejšie stanovišťa. Prítomnosť aj tohto druhu, ktorý inde rastie prevážne na vápencových podkladoch, dodáva prírodnej rezervácii mimoriadne veľkú botanickú vážnosť. Okrem spomenutých druhov tu rastie ostrica rebienkatá, kosatec trávolisty, prilbica moldavská, svíb drieňový, klokoč peristý, a pod.

Pre udržanie a zvýšenie kvantitatívnej miery ekologickej stability a zabezpečenie rozmanitosti podmienok a foriem života v krajine, ako aj pre zachovanie, vytvorenie a udržanie optimálnej štruktúry v krajine a minimalizovanie negatívnych stretov medzi prvkami prírodného prostredia a antropogénnou činnosťou boli vymedzené genofondovo významné lokality, ktoré v danom širšie posudzovanom priestore predstavujú významné krajinné prvky:

V riešenom katastrálnom území na hlavných potokoch nachádzajú súvislé brehové porasty. Sú v celku málo narušené a plnia protieróznú funkciu ako aj funkciu miestnych biokoridorov. Významné migračné koridory živočíchov. Cez celé územie sa viaže východoslovenská, obojstranná, severojužná migračná trasa hlavne avifauny európskeho významu. Migrácia územím má celoročný charakter. Okrem jarného a jesenného ťahu územím migrujú severské druhy aj v zimnom období. Charakter ťahu spočíva v dennom aj nočnom zosadení početných krdľov na plochy blízke vodným biotopom, ornú pôdu a trávne porasty. Podľa druhu migranta prelety sú nízko nad terénom – využívajú menší odpor vzduchu pre zemi. Podľa poveternostných pomerov sa tieto tiahnuce spoločenstvá zdržiavajú na území rôzne dlho. Iným typom migrácie územím je premiestňovanie druhov avifauny i vyšších stavovcov líniovými koridormi so vzrastlým porastom stromovej a krovitej etáže. Migrácia prebieha spojitou. Na miestach prerušenia línie kopírujú druhy morfológické línie v teréne. Takými to sú hrázde, kanálové i cestné priekopy a existujúce komunikácie. Na základe podkladov a terénnych pozorovaní boli jednotlivé lokality zhodnotené z biologického hľadiska a z hľadiska stavu vegetácie a vybraných skupín živočíchov.

Faktory negatívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hluk a vibrácie – jediným zdrojom hluku v intraviláne obce je hluk od motorových vozidiel. Objekty vybavenosti ležia v pásme pod úrovňou hladiny 55 dB(A). Podobne aj všetky novonavrhované rodinné domy, z hľadiska požiadavky na hlukové hygienické ochranné pásmo, budú vyhovovať aj vo výhľadovom období.

Ochrana pred povodňami

Opatrenia na ochranu pred povodňami je územie priľahlé k vodnému toku, zaplavované vyliatím vody z koryta vodného toku, vymedzené záplavovou čiarou najväčšej známej alebo navrhovanej úrovne vodného stavu. Rozsah inundačného územia určuje orgán štátnej vodnej správy na návrh správcu vodného toku. Ak inundačné územie nie je určené, vychádza sa z dostupných podkladov o pravdepodobnej hranici územia ohrozeného povodňami.

Ochrana územia proti veľkým vodám vyžaduje venovať zvýšenú pozornosť zachovaniu plnej projektovanej kapacity prietokových profilov v upravených úsekoch tokov, pravidelnú údržbu upravených úsekov korýt predovšetkým v zastavanom území obce - odstraňovanie nánosov splavenín z korýt, prirodzene sa vyskytujúcich drevín, kosenie trávnych porastov, údržba priečných objektov.

1.8.7 Cestovný ruch

Hoci sa riešené územie vyznačuje vo svojom okolí množstvom prírodných krás, turistických zaujímavostí a neďaleko vzácných minerálnych liečivých vôd, ktoré vytvárajú vhodné podmienky na rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky (blízkosť Vínnej cesty, CHKO Vihorlat, jazero Morské oko, Zemplínskej Šíravy, Vinianskeho jazera, Senných rybníkov, pramene v bývalých Sobraneckých kúpeľoch), cestovný ruch nepatrí v súčasnosti medzi silne rozvinuté oblasti hospodárstva mikroregiónu.

1.8.8 Slovensko-Ukrajinská hranica

Slovensko-ukrajinská hranica má dva cestné hraničné priechody – Vyšné Nemecké a Ubl'a a jeden železničný priechod – Čierna nad Tisou. Hraničný priechod Ubl'a – Malýj Bereznyj je určený pre cestnú osobnú dopravu a nákladnú dopravu do 3,5t. Oba spomínané hraničné priechody patria medzi najvýznamnejšie cestné priechody dané schválenými medzinárodnými nosnými a doplnkovými koridormi TEN a medzinárodnými cestami, ktoré prechádzajú územím SR a súčasne sú určené i plánovanou sieťou diaľnic a rýchlostných ciest SR.

2 ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA

Vonkajšie prostredie z pohľadu obce je formované na troch úrovniach:

1. európska legislatíva a stratégie;
2. štátna legislatíva a opatrenia vlády SR;
3. regionálne stratégie Vyššieho územného celku.

Na prvej, európskej úrovni, je smerodajná predovšetkým Stratégia „Európa 2020“, ktorou sa riadi filozofia a zameranie zdrojov z európskych štrukturálnych fondov pre obdobie 2014–2020. Na základe tejto stratégie totiž musí Európska únia dodržiavať jednotný tematický prístup. Priority a ciele tejto stratégie premietla vláda SR do Partnerskej dohody na roky 2014-2020. Stratégia Európa 2020 má tri hlavné ciele:

1. *Inteligentný rast (Inovácie, Vzdelávanie a Digitálna spoločnosť)*
2. *Udržateľný rast (Klíma, Energetika a Mobilita, Konkurencieschopnosť)*
3. *Inkluzívny rast (Zamestnanie a zručnosti, Boj proti chudobe)*

Kľúčovými cieľovými hodnotami stratégie sú:

- **Zamestnanosť:** zvýšiť zamestnanosť obyvateľov vo veku 20-64 rokov, vrátane väčšieho zapojenia žien, starších a lepšieho začlenenia migrantov
- **Výskum a vývoj: zvýšiť investície do výskumu a vývoja a inovácií podnikov**
- **Zmena klímy a energetická udržateľnosť:** znížiť emisie skleníkových plynov o 20% v porovnaní s úrovňou z roku 1990, zvýšiť podiel OZE o 20% na konečnej spotrebe energie a zvýšiť energetickú účinnosť o 20%
- **Vzdelávanie:** znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky a zvýšiť podiel obyvateľov vo veku 30-34 rokov s vysokoškolským vzdelaním na 40%
- **Boj proti chudobe:** znížiť podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby 25%. Na druhej, štátnej úrovni je okrem platnej legislatívy (napr. v oblasti regionálneho rozvoja, zákon o obecnom zriadení a pod.) určujúca Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. Tá obsahuje okrem iného aj stratégiu pre Trnavský samosprávny kraj.

Významným dokumentom je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja 2016-2022.

2.1 Väzby na strategické ciele KSK

Strategický cieľ č.1. Posilňovanie regionálnej identity zastavením vytlačania pracovnej sily z trhu práce

Špecifický cieľ č.1.3 Tvorba nových pracovných miest v oblasti kreatívneho priemyslu

Jedným z vnútorných rozvojových potenciálov regiónov je aj kreativita ľudských zdrojov, ktoré spolu s kultúrnymi zdrojmi tvoria súčasť tzv. kreatívnej ekonomiky. Kultúrny a kreatívny sektor má ako katalyzátor inovácií značný potenciál pre riešenie tvorby hospodárskeho rastu a ako sektor má významný podiel na zamestnanosti. Ak by sa nám podarilo vytvoriť prostredie podporujúce kreatívnych podnikateľov, môžeme pomocou inovácií rozvíjať novú generáciu produktov s vysokou pridanou hodnotou a služieb, ktoré zlepšia ekonomiku celého regiónu a zvýšia kvalitu života v Košickom kraji.

Špecifický cieľ č.1.4 Tvorba nových pracovných miest v oblasti logistického priemyslu

Logistika sa v súčasnosti stáva nástrojom získavania a udržania konkurenčnej výhody a v globalizovanom svete je kľúčovým prvkom pre zlepšenie ziskovosti podnikania. Medzi infraštruktúrou a logistikou existuje veľmi blízky vzťah.

Špecifický cieľ č.1.5 Tvorba nových pracovných miest v oblasti cestovného ruchu

Vidiecky cestovný ruch patrí vo svete k pomerne široko využívanému druhu cestovného ruchu. Aj napriek skutočnosti, že Slovensko má dobré podmienky na jeho rozvoj, v našich podmienkach je vidiecky cestovný ruch málo rozvinutý.

Strategický cieľ č.2 Posilňovanie regionálnej identity cestou rozvoja vidieka

Strategický cieľ č.3 Posilňovanie regionálnej identity hľadaním alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorá bola z trhu práce vytlačená

Špecifický cieľ 3.1 Podpora rozvoja komunitného spôsobu života

Strategický cieľ č. 4 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja občianskej spoločnosti

Špecifický cieľ č. 4.1 podpora rozvoja spoločenskej zodpovednosti podnikania

Špecifický cieľ č. 4.2 podpora zvyšovania občianskej participácie podporou združovania obyvateľov a vzniku záujmových skupín

Strategický cieľ č. 5 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv

Špecifický cieľ č. 5.1 skvalitňovanie poskytovania sociálnych služieb

Špecifický cieľ č. 5.2 zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva

Špecifický cieľ č. 5.3 skvalitnenie systému vzdelávania

Špecifický cieľ č. 5.4 riadená migrácia

Strategický cieľ č.7 Posilňovanie regionálnej identity rozvojom kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ č. 7.1 zachovanie kultúrneho dedičstva

2.2 STEEP analýza

Súčasťou analýzy vonkajšieho prostredia je tzv. analýza STEEP faktorov, ktorá sleduje vplyv faktorov v sociálnej, technologickej, ekonomickej, environmentálnej a politickej.

Sú to rôzne faktory, ktoré pôsobia na vyššej ako miestnej úrovni, pričom majú vplyv na miestny rozvoj. Súhrn uvádza nasledujúca tabuľka, pričom pozitívne faktory označujeme fialovou farbou a negatívne zelenou farbou.

STEEP analýza - vplyv sociálnych, technologických, ekonomických, ekologických a politických faktorov vonkajšieho prostredia na rozvoj obce.

Formulár č. A 8 – STEEP analýza – analýza externého prostredia

Sociálnokultúrne	Technologické	Ekonomické	Environmentálne	Politickoprávne
Starnutie populácie	Zlepšuje sa prístup k informáciám, komunikačné možnosti medzi ľuďmi a inštitúciami sa menia	Dopady ekonomickej krízy	Priemysel je zdrojom znečistenia životného prostredia v celosvetovom meradle	Zhoršovanie podnikateľského prostredia v SR
Migrácia obyvateľov Slovenska za štúdiom a prácou do zahraničia	Zvýšenie technických možností domácej zábavy	Nárast vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelaných ľudí bez uplatnenia	Zmena klímy - celkové oteplenie, extrémne zrážky, veterné smršte, extrémne teplé letné obdobia	EŠIF na roky 2014-2020
Nezamestnanosť	Kontakt samosprávy s obyvateľmi prostredníctvom technológií	Medziročný nárast HDP na 1 obyvateľa	Zdravotné dôsledky znečistenia sa prejavujú najmä aj v prostredí regiónov znečistením vzduchu emisiami z priemyslu a dopravy, znečistením povrchových vôd a ostatných zložiek životného prostredia	Obyvatelia nemajú dôveru v inštitúcie Sociálna politika pre sociálne ohrozené skupiny: dôchodcovia, študenti, MRK
Záujem časti verejnosti o aktívne trávenie voľného času	Využívanie sociálnych sietí	Miera inflácie dosiahla oproti roku 2013 zápornú hodnotu v priemere - 0,1 %	Nárast biodiverzity	Daňová politika
Pasívne trávenie voľného času v niektorých rodinách, deti a mládež trávia veľa voľného času na internete	Technológie poskytujú možnosť šetrenia prírodnými zdrojmi	Prítomnosť obyvateľov bez vzdelania		Nárast štátnej byrokracie, Vymožiteľnosť práva
Konzervatívna povaha obyvateľstva, správanie sa na základe kultúrnych, náboženských zvyklostí	Zavádzanie IKT do verejnej správy – informatizácia	Využitie fondov EÚ na spolufinancovanie projektov verejnej správy a súkromných firiem		
Prehlbujúci sa rozdiel v životnej úrovni rôznych skupín obyvateľstva		Daňové a administratívne zaťaženie		

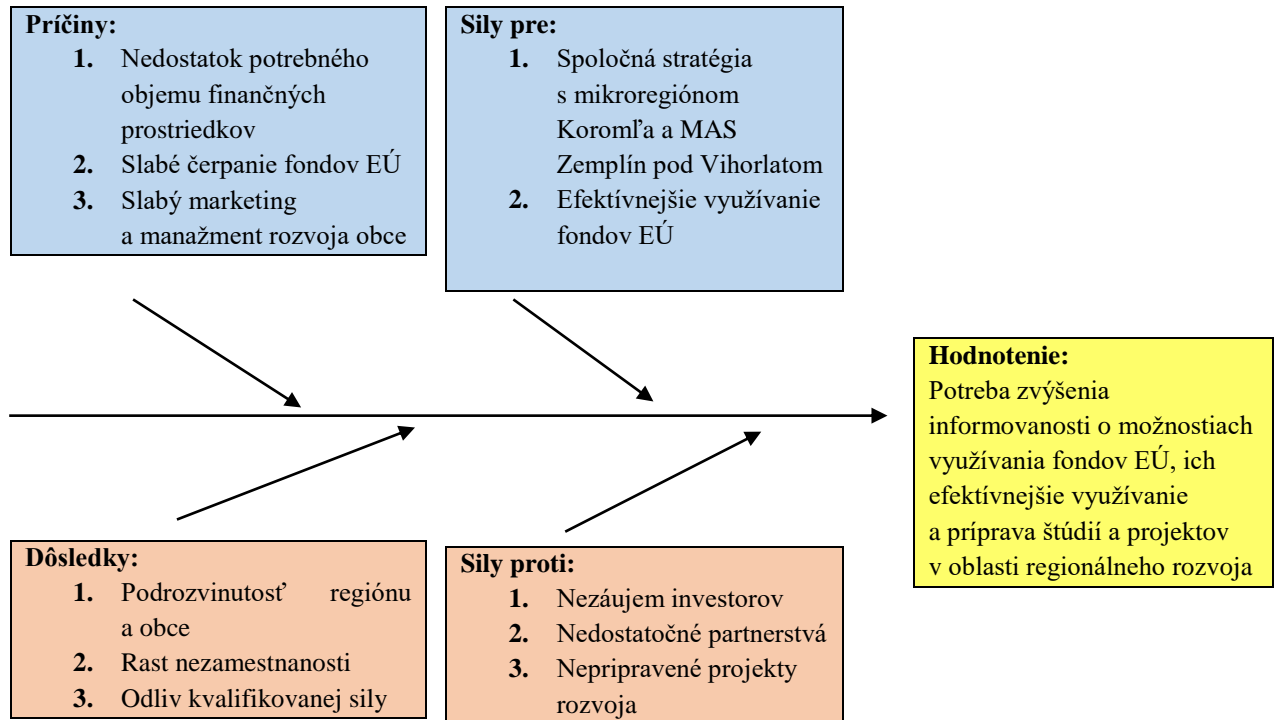
Zdroj: vlastné spracovanie

2.3 SWOT analýza

Formulár č. A 10 - SWOT analýza a príklad dôležitých otázok

Silné stránky	Slabé stránky
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tradícia zdravej poľnohospodárskej produkcie 2. Spolupráca so susednými obcami a mikroregiónom Koromľa 3. Členstvo v Miestnej akčnej skupine Zemplín pod Vihorlatom 4. Blízkosť okresného mesta 5. Priestor na ďalší rozvoj obce 6.	<ol style="list-style-type: none"> 1. obec mimo regionálneho záujmu 2. nedostatok pracovných príležitostí 3. nedostatočná politika zamestnanosti 4. malý záujem o väčšie podnikanie v obci 5. zaostávanie v sociálnej starostlivosti 6. nedokončená kanalizácia 7. potrebná rekonštrukcia na miestnych komunikáciách 8. nedostavaný Kultúrny dom
Príležitosti (šance)	Riziká (hrozby)
<ol style="list-style-type: none"> A. spoločné projekty s mikroregiónom Koromľa B. Spoločná stratégia s Miestnou akčnou skupinou Zemplín pod Vihorlatom C. využitie štrukturálnych fondov a iniciatív EÚ D. zvýšenie atraktívnosti strediskovej obce E. podpora bezpečnosti kamerovým systémom F. dobudovanie kanalizácie G. rekonštrukcia Domu smútku H. rekonštrukcia verejného osvetlenia I. rekonštrukcia miestnych komunikácií	<ol style="list-style-type: none"> A. nedostatok financií na dobudovanie kanalizácie B. nedostatok financií na dostavbu Kultúrneho domu a ďalší aktívny rozvoj obce C. rast nezamestnanosti D. nezáujem investorov E. odliv kvalifikovanej sily

Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. A 12 - Analýza silových polí

Zdroj: vlastné spracovanie

STRATEGICKÁ ČASŤ

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Strategická časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia.

Cieľom PRO je sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a je v súlade so strategickými cieľmi a prioritami štátu, vyššieho územného celku, záujmami ochrany historického a kultúrneho dedičstva. Je v súlade aj s princípmi dokumentu Zdravie pre všetkých, ktorý má za cieľ vytvoriť atraktívnu a bezpečnú obec s dobrým životným prostredím. Jeho poslaním je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce bez ohľadu na politickú príslušnosť štatutárneho zástupcu obce a obecného zastupiteľstva. PRO je otvorený dokument, ktorý by sa mal pravidelne písomne dopĺňať a aktualizovať, podľa vopred stanovených pravidiel, potrieb obyvateľov obce, jeho návštevníkov a potenciálnych investorov, s cieľom v maximálnej možnej miere zvýšiť životnú úroveň obyvateľov obce a uspokojiť ich potreby a požiadavky. Stratégia je výsledkom kombinácie dvoch prístupov: *štrukturálneho a regionálneho*.

Strategický cieľ a špecifické ciele PRO konkrétne napĺňajú celkový cieľ regionálneho rozvoja tým, že vytvorením tohto významného strategického dokumentu sa na miestnej úrovni vytvoria podmienky pre implementáciu navrhnutého Integrovaného regionálneho operačného programu na roky 2014 – 2020, ktorého hlavným cieľom je prostredníctvom jednotlivých opatrení zvýšiť vybavenosť územia zariadeniami občianskej infraštruktúry s ohľadom na zabezpečenie ich dostupnosti a kvality poskytovaných služieb. Projektové zámery realizované v súlade s PRO obce sú orientované na tvorbu strategických, politických, infraštruktúrnych a trhových podmienok, ktoré podporia úspešnosť a efektívnosť investícií malých a stredných podnikateľov a zvýšia konkurenčnú schopnosť obce.

PRO obce je základným nástrojom obce, ktorý určuje smer jej napredovania, pre plnenie strednodobých a dlhodobých cieľov, ktoré umožnia vytvárať spoločný produkt, poskytujúci kvalitné podmienky pre život všetkých jej občanov a návštevníkov. Tento strategický dokument posilní regionálny rozvoj tým, že stanoví postupy podporujúce miestne iniciatívy. Zároveň pomôže zvýšiť absorpčnú kapacitu regiónu pomocou podpory aktivít regionálnych a lokálnych rozvojových organizácií a podporou prípravy strategicky významných projektov.

3.1 Strategický cieľ obce

Hlavným strategickým cieľom obce je zvyšovanie kvality života obyvateľov obce zodpovedajúcej požiadavkám a potrebám občanov a existujúcim možnostiam obce. Zároveň má obec stanovený cieľ zvýšiť do roku 2023 rozvoj obce a kvalitu života prostredníctvom zvýšenia úrovne poskytovaných služieb, infraštruktúry pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.

Program je založený na vedomí jeho svojbytných hodnôt predovšetkým s ohľadom na kombináciu zostávajúceho charakteru vidieka s tradičným poľnohospodárstvom a ako súčasť Mikroregiónu Koromľa a Miestnej akčnej skupiny Zemplín pod Vihorlatom. Stratégia je zameraná na zdravý a komplexný vývoj obce v rámci trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti v celkovom kontexte regionálnej politiky Slovenskej republiky a Európskej únie.

Hlavným zmyslom tvorby stratégie programu je vytvoriť organizačné a ekonomické podmienky k podnieteniu podpory obyvateľov a samosprávy k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o zvýšenie kvality života na základe harmonického rozvoja zdravého životného prostredia, udržovania prírodných a kultúrnych hodnôt územia a rozvoja hospodárstva. Formulovanie stratégie obce Záhor vychádza z analýzy jej hlavných problémov, zisťovania ich príčin a hľadání riešenia na základe analýzy potenciálnych možností pre rozvoj ako aj stanovených predpokladov a podmienok reálnosti splnenia definovaných cieľov pre riešenie problémov na dané obdobie.

Rozvojová stratégia predstavuje nový integrovaný prístup, ktorý je v súčasnosti zameraný na problém ekonomického zaostávania území identifikovaných v Národnom strategickom referenčnom rámci 2007-2013 a jeho operačných programoch. Medzi identifikované zaostávajúce regióny patrí aj obec Záhor.

Z predchádzajúceho vyplýva aj finančná podpora pre tento región. Pretože podmienkou je súlad cieľov obce s vyššími programami je v rámci definovania cieľov vykonaný ich výber a porovnanie. Zostávajúce sú špecifickými cieľmi obce. Program rozvoja je predkladaný, ako súčasť žiadosti o podporu.

Pri spracovaní cieľov bol daný dôraz na jednoduchosť a zrozumiteľnosť s ohľadom na participáciu zástupcov občanov. Definovanie cieľov je vykonané v jasnej štruktúre so strohým textovým popisom. Je výsledkom práce a súčinnosti pracovnej skupiny zloženej zo zástupcov samosprávy, rôznych pracovných skupín a obyvateľstva.

Vízia obce Záhor

Obec Záhor chce naďalej udržiavať a upevňovať dobré medzilidské vzťahy, zachovávať kultúrnohistorické a prírodné hodnoty a hodnoty ľudových tradícií. Využívaním miestneho potenciálu a zdrojov pre trvalo udržateľný rozvoj sa chce stať miestom, kde budú všetci jeho obyvatelia žiť spokojným a plnohodnotným životom. Obec Záhor chce byť

miestom, kde sa budú mladí ľudia radi vracat', pretože tu budú mať viac príležitostí na materiálne zabezpečenie a výchovu ďalšej generácie a kde sa budú radi vracat' aj rodáci obce, ktorí odišli za prácou.

3.2 Stav projektovej pripravenosti obce

Rozpracované projekty:

- Kanalizácia
- Rozšírenie kamerového systému

Tab.č.11: Štruktúra operačných programov

Číslo	Operačný program	Riadiaci orgán	SORO	Fond EÚ
1	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	MH SR	EFRR, ESF
2	Ľudské zdroje	MPSVR SR	MV SR, MZ SR, MŠVVŠ SR	EFRR, ESF
3	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR	MF SR	KF, EFRR
4	Kvalita životného prostredia	MŽP SR	MDVRR SR, MH SR	KF, EFRR
5	Integrovaný ROP	MPaRV SR	MK SR, VÚC	ESF, EFRR
6	Efektívna verejná správa	MV SR		EFRR, ESF
7	Technická pomoc	ÚV SR		EFRR
8	Rozvoj vidieka	MPaRV SR		EPFRV
9	Európska územná spolupráca	RO budú určené zo strany EK		EFRR

Zdroj: vlastné spracovanie

Priority operačných programov:**IROP Integrovaný regionálny operačný program**Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

Investičná priorita 1.1: Posilnenie regionálnej mobility prostredníctvom prepojenia sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T

Investičná priorita 1.2: Rozvoj ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov
Investičná priorita 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Investičná priorita 2.1: Investovanie do sociálnej infraštruktúry, ktoré prispieva národnému, regionálnemu a miestnemu rozvoju, a prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné
Investičná priorita 2.2: Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

Investičná priorita 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

Investičná priorita 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

Prioritná os č. 5: Technická pomoc IROP je realizovaný prostredníctvom integrovaných územných stratégií, ktoré na úrovni NUTS2 zadefinujú prioritné projektové zámery v regióne. Cieľom je dosiahnutie čo najväčších synergických efektov preinvestovaných finančných prostriedkov a predchádzanie negatívnym účinkom nekoordinovaného plánovania v ohraničenom území.

OP Kvalita životného prostredia Prioritná os 1:

Investičná priorita 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

Investičná priorita 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

Investičná priorita 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

Investičná priorita 4: opatrenia na zlepšenie obecného prostredia, regeneráciu opustených priemyselných lokalít a zníženie znečistenia ovzdušia

Prioritná os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami, riadenie a prevenciu súvisiacich rizík

Investičná priorita 1: Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy

Investičná priorita 2: Propagácia investícií nariadenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

Prioritná os 3: Energeticky efektívnejšie nízkouhlíkové hospodárstvo

Investičná priorita 1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

Investičná priorita 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

Investičná priorita 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

Investičná priorita 4: Vývoj a zavedenie inteligentných distribučných systémov s nízkymi a strednými úrovňami napätia

Investičná priorita 5: Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, zvlášť mestských oblastí, vrátane podpory trvalo udržateľnej mestskej mobility a zmiernenie relevantných adaptačných opatrení

Investičná priorita 6: Podpora využitia vysokoúčinnnej kombinovanej výroby elektriny a tepla založenej na dopyte po využiteľnom teple

Prioritná os 4: Technická pomoc

OP Výskum a inovácie

Prioritná os 1: Výskum a vývoj pre potreby inovácií

Investičná priorita 1.1: Rozšírenie výskumnej a inovačnej infraštruktúry (výskum a inovácia) a kapacít na rozvoj excelentnosti v oblasti výskumu a inovácií a podpora kompetenčných centier, najmä európskeho záujmu

Investičná priorita 1.2: Podpora podnikateľských investícií do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergie medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosu technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, klastrov a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách a šírenie všestranne využiteľných technológií

Prioritná os 2: Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie

Investičná priorita 2.1: Podpora investovania do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergie medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť

vo vývoji produktov a služieb, prenosi technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, zoskupení (klastrov) a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách

Investičná priorita 2.2: Podpora podnikania, najmä prostredníctvom uľahčenia využívania nových nápadov v hospodárstve a podpora zakladania nových firiem vrátane podnikateľských inkubátorov

Investičná priorita 2.3: Vývoj a zavedenie nových obchodných modelov MSP, najmä v rámci internacionalizácie

Investičná priorita 2.4: Podpora tvorby a rozšírenia pokročilých kapacít pre rozvoj výrobkov a služieb

Investičná priorita 2.5: Podpora kapacity MSP a cieľom zapojenia do rastu a inovácií

Investičná priorita 2.6: Podpora výskumu, vývoja a osvojenia nízkouhlíkových technológií

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne projekty žiadateľov):

Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)

Poradenské služby (čl. 16)

Investície do hmotného majetku (čl. 18)

Obnova poľnohospodárskeho potenciálu – prevencia (čl. 19)

Podpora mladých farmárov, malých fariem a podnikania (čl. 20)

Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)

Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch (čl. 25)

Investície do nových lesných technológií (čl. 27)

Spolupráca (čl. 36)

LEADER (čl. 42-45) Neprojektové opatrenia (realizácia bude zabezpečované cez národné projekty):

Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (LFA)

Agroenvironmentálne operácie súvisiace s klímou

Ekologické poľnohospodárstvo

Platby za životné podmienky zvierat

Platby Natura 2000

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS LIFE LONG PROGRAMME

DOTAČNÝ SYSTÉM MINISTERSTVA KULTÚRY SR 2012

DOTÁCIE MINISTERSTVA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU

DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

EKOFOND ENVIRONMENTÁLNY FOND

A. Oblasť: Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme

Podpora výroby tepla a teplej úžitkovej vody prostredníctvom využívania nízkoemisných zdrojov

Podpora výroby tepla a teplej úžitkovej vody a elektrickej energie prostredníctvom využívania obnoviteľných zdrojov

Podpora projektov zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia

B. Oblasť: Ochrana a využívanie vôd

Čistiarne odpadových vôd a verejné kanalizácie

Vodovody

Protipovodňová ochrana - Opatrenia na vodnom toku

Protipovodňová ochrana - Opatrenia mimo vodného toku

C. Oblasť: Rozvoj odpadového hospodárstva

Uzavretie a rekultivácia skládok

Separácia a zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov

Zavedenie separovaného zberu v obciach, vybudovanie zberných dvorov

a dotriedňovacích zariadení

D. Oblasť: Ochrana prírody a krajiny

Ochrana prírody a krajiny

E. Oblasť: Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia

Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia

F. Oblasť: Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia

Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia

G. Oblasť: Zelená investičná schéma

Uplatnenie integrovaného prístupu - Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHSR skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2020.

3.3 Zdroje financovania plnenia PRO 2019-2023

Pri financovaní jednotlivých územných cieľov vyplývajúcich zo základných priorít sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky, sociálny, kultúrny a environmentálny rozvoj obce. Viaceré ciele môžu byť realizované v rámci bežného chodu samosprávy, mnohé však budú vyžadovať náročnejšie finančné a personálne zdroje zo štrukturálnych fondov a spoluprácu s inými subjektmi.

Finančná náročnosť realizácie stratégie je značne vysoká, celkový objem potrebných prostriedkov prekračuje finančné možnosti daného regiónu. Vlastné zdroje pre naplnenie cieľov stratégie predstavujú veľmi nízky podiel vlastného financovania. Obec Záhor nedisponuje potrebným objemom finančných prostriedkov, ktorý by predstavoval aspoň 50% kofinancovania.

Obec je preto odkázaná prispôbiť realizáciu svojich územných cieľov jednotlivým výzvam a dotáciám.

Financovanie opatrení, vyplývajúcich z PRO by malo byť viaczdrojové:

- **Eurofondy**
- **Súkromné zdroje** - investičné a rozvojové projekty, financované súkromnými firmami a zamerané na súkromný záujem (výstavba konkrétnych zariadení, areálov ...) a verejnoprospešné projekty zamerané na environmentálnu či sociálnu oblasť, podporu detí a mládeže či iné oblasti, v ktorých bude žiadateľom niektorý zo spolkov, občianskych združení alebo miestnych iniciatív.
- **Vlastné zdroje samosprávy**
- **Verejné zdroje (grantové schémy ministerstiev)**

PROGRAMOVÁ ČASŤ

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová (plánovacia) časť obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej politike.

Programová časť PRO nadväzuje na strategickú časť a obsahuje najmä zoznam opatrení a projektov na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce. Programová časť PRO na roky 2019-2023 obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov v sociálnej, hospodárskej a environmentálnej politike na úroveň projektov a aktivít, ktoré sú tvorené vecne príbuznými skupinami aktivít samosprávy vykonávaných mimo bežnú činnosť a smerujúcich k plneniu strategického cieľa rozvoja obce na roky 2019-2023:

Strategickým cieľom rozvoja obce na roky 2019-2023 je vytvoriť podmienky pre zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie jej konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti s vyváženým rozvojom oblastí trvale udržateľného rozvoja.

Programová časť PRO obce obsahuje celkový prehľad projektov v jednotlivých oblastiach stratégie a základný návrh ukazovateľov pre hodnotenie programu rozvoja. Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PRO.

Výstupy projektu predstavujú práce, služby a tovary, ktoré boli financované počas realizácie aktivít projektu vyjadrené z finančného a vecného hľadiska. Výsledok projektu predstavuje okamžitý efekt realizácie aktivít projektu (výstupy z aktivít), ktorý je k dispozícii pre cieľovú skupinu alebo predstavuje služby poskytnuté cieľovej skupine. Dopad predstavuje vyjadruje dlhodobý efekt intervencie na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu, ktorý je mimo priamej a výlučnej kontroly subjektu zodpovedajúceho za realizáciu projektu.

Ukazovatele výstupu sú obvykle priradené k jednotlivým projektom. Označujú hmatateľné produkty, bezprostredne dosiahnuté realizáciou jednej alebo viacerých aktivít, často vyjadrené v merateľných fyzických alebo peňažných jednotkách. Odrážajú skutočnosť, že niečo bolo vytvorené, vyprodukované, zriadené, zrealizované.

Ukazovatele výsledku vyjadrujú priamy hmatateľný efekt projektu na cieľové skupiny projektu bezprostredne po ukončení realizácie projektu a merajú bezprostredný následok, ktorý bol vyvolaný výstupom (preto je medzi výstupom a výsledkom logická väzba).

Ukazovatele dopadu vyjadrujú dlhodobý efekt intervencie na prioritnú skupinu či cieľovú skupinu, následky dosiahnutých výsledkov projektu, teda príspevok k riešeniu cieľov stanovených pre prioritnú oblasť či potrieb cieľovej skupiny a k odstraňovaniu prekážok

rozvoja. Z tohto hľadiska preto nemusí byť strategický cieľ vyjadrený ukazovateľmi dopadu, ale môže byť vyjadrený aj vhodnými ukazovateľmi výsledku. Pre oblasť hodnotenia dopadov PRO boli ako východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov stanovené dopadové ukazovatele výsledku na úrovni roku 2020.

Formulár č. P 1 - Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa prioritných oblastí

	1. Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti	2. Zvýšenie kvality spoločenského života a športu	3. Skvalitnenie životného prostredia
C I E E	1.1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a rigolov	2.1 Vybudovanie multifunkčného ihriska	3.1. Výsadba zelene
	1.2. Kamerový systém obce	2.2 Vybudovanie detského ihriska	3.2. Vybudovanie obecného kompostoviska
	1.3. Rekonštrukcia Domu smútku	2.3 Rekonštrukcia obecného múzea / izieb ľudových tradícií	3.3 Dokončenie kanalizácie
	1.4. Dostavba a rekonštrukcia Kultúrneho domu	2.4 Rekonštrukcia futbalového ihriska	3.4 Revitalizácia verejného priestranstva
	1.5. Rekonštrukcia verejného rozhlasu	2.5 Prehľbovanie vzájomnej cezhraničnej spolupráce	3.5 Vybudovanie zberného dvora
	1.6 Výstavba oplotenia pri cintoríne a parkovisko		3.6 Kompostéry pre rodinné domy
	1.7. Rozšírenie jedálne v MŠ a ZŠ		
	1.8 Rekonštrukcia verejného osvetlenia		

Zdroj: vlastné spracovanie

4.1 Akčné plány na realizáciu cieľov

Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti

Cieľ 1.1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a rigolov

Opatrenie	Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a rigolov
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	150 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, Program rozvoja vidieka, KSK, MŽP SR

Cieľ 1.2. Kamerový systém obce

Opatrenie	Kamerový systém obce
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	10 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MV SR - RVPK

Cieľ 1.3. Rekonštrukcia Domu smútku

Opatrenie	Rekonštrukcia Domu smútku
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	150 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MF SR, PPA, MF SR

Cieľ 1.4. Dostavba a rekonštrukcia Kultúrneho domu

Opatrenie	Dostavba a rekonštrukcia Kultúrneho domu
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	300 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, MF SR, PPA

Cieľ 1.5 Rekonštrukcia verejného rozhlasu

Opatrenie	Rekonštrukcia verejného rozhlasu
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	50 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, PRV, MF SR

Cieľ 1.6. Výstavba oplotenia pri cintoríne a parkovisko

Opatrenie	Výstavba oplotenia pri cintoríne a parkovisko
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	30 000
Predpokladané finančné zdroje	obecný rozpočet, Program rozvoja vidieka, MF SR

Cieľ 1.7. Rozšírenie jedálne v MŠ a ZŠ

Opatrenie	Rozšírenie jedálne v MŠ a ZŠ
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	100 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MF SR, PRV

Cieľ 1.8 Rekonštrukcia verejného osvetlenia

Opatrenie	Rekonštrukcia verejného osvetlenia
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	20 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MF SR, PRV

Zvýšenie kvality spoločenského života a športu

Cieľ 2.1. Vybudovanie multifunkčného ihriska

Opatrenie	Vybudovanie multifunkčného ihriska
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	40 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, Splnomocnenec pre mládež a šport, PPA, MF SR, MŽP SR

Cieľ 2.2. Vybudovanie detského ihriska

Opatrenie	Vybudovanie detského ihriska
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	15 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MF SR, ÚV SR, MŽP SR

Cieľ 2.3. Rekonštrukcia obecného múzea

Opatrenie	Rekonštrukcia obecného múzea / izieb ľudových tradícií
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	30 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, KSK, MK SR, PRV, Karpatská nadácia,

Cieľ 2.4. Rekonštrukcia futbalového ihriska

Opatrenie	Rekonštrukcia futbalového ihriska
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	40 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, KSK, MK SR, PRV, Futbalový zväz, MF SR

Cieľ 2.5. Prehľbovanie vzájomnej cezhraničnej spolupráce

Opatrenie	Prehľbovanie vzájomnej cezhraničnej spolupráce
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	10 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, KSK, MK SR, ÚV SR, MF SR

Skvalitnenie životného prostredia

Cieľ 3.1. Výsadba zelene

Opatrenie	Výsadba zelene
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	20 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, KSK, MP SR, MF SR

Cieľ 3.2. Vybudovanie obecného kompostoviska

Opatrenie	Vybudovanie obecného kompostoviska
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Projekčná organizácia, SAŽP, realizátor stavby
Predpokladaná výška investície v €	50 000
Predpokladané finančné zdroje	obecný rozpočet, MŽP SR, PPA

Cieľ 3.3. Dokončenie kanalizácie

Opatrenie	Dokončenie kanalizácie
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	VVS, MŽP SR
Predpokladaná výška investície v €	250 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, Envirofond, VVS

Cieľ 3.4 Revitalizácia verejného priestranstva

Opatrenie	Revitalizácia verejného priestranstva
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	15 000
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, IROP, KSK, MF SR, MŽP SR, PPA

Cieľ 3.5 Vybudovanie zberného dvora

Opatrenie	Vybudovanie zberného dvora
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	100 000
Predpokladané finančné zdroje	obecný rozpočet, MŽP SR, Envirofond, MF SR

3.6 Kompostéry pre rodinné domy

Opatrenie	Kompostéry pre rodinné domy
Garant	Obec Záhor
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícií v €	35 000
Predpokladané finančné zdroje	obecný rozpočet, MŽP SR, Envirofond, MP SR, ÚV SR

REALIZAČNÁ ČASŤ

5 REALIZAČNÁ ČASŤ

Organizácia a manažment

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je dôležitý predovšetkým tým, že zahŕňa základné informácie k stratégii obce vo všetkých súvislostiach rozvoja. Predkladá sa rôznym komisiám na vyššej programovacej úrovni, slúži ako koncepčný materiál pre formulovanie cieľov rôznych projektov, ako podklad pre žiadosti o finančnú podporu na realizáciu týchto projektov a tiež na upresňovanie, získavanie a koordináciu záujmov partnerov na území obce.

Realizácia programu je vykonávaná na základe projektov. Pri ich špecifikácii a výbere dochádza k združovaniu záujmov a prostriedkov. Účinnosť plnenia programu je možné zvýšiť len na základe partnerstiev. Okrem súkromnej podnikateľskej bázy sú to napríklad partneri, ktorí čerpajú zdroje aj z iných fondov EÚ a zo sveta. Vhodnými partnermi sú vysoké školy, výskumné a technologické inštitúcie. V rámci špecifických cieľov formulovaných v programe obce sa táto spolupráca priamo ponúka. Z uvedeného vyplýva, že pri realizácii programu sa podieľajú mnohí účastníci jednotlivých projektov. K tomu je potrebné zabezpečiť vhodnú organizáciu a riadenie tohto procesu, ktorý pozostáva z plánovacích, komunikačných činností ako aj sledovania, hodnotenia a aktualizácie programu.

Štruktúra organizačného zabezpečenia manažmentu programu je závislá od špecifických podmienok obce a bude spresnená v ďalšom kroku programovacieho cyklu. Pre tento dokument programu je navrhovaný štandard stanovujúci princípy v tomto obsahu:

Zastupiteľstvo obce

Najvyšší orgán na čele so starostom, má politickú a riadiacu zodpovednosť za plnenie celého programu rozvoja obce:

- prijíma rozhodnutia o postupe realizácie programu,
- ustanovuje riadiacu skupinu/osobu, ktorú poverí riadením procesu,
- schvaľuje návrhy a projekty rozvoja,
- dojednáva partnerské vzťahy,
- hodnotí, schvaľuje výsledky a výstupy programu a
- zabezpečuje jeho realizáciu a rozhoduje o zmenách.

Riadiaca skupina

Činnosti riadiacej skupiny v obci preberá najvyšší orgán. (riadením procesu napr. konkrétneho projektu však môže poveriť aj inú osobu alebo inštitúciu). Hlavné činnosti manažmentu programu sú:

- organizačné a technické zabezpečenie programu,

- kontrola (fyzická, ekonomická, kvalitatívna),
- monitoring a evidencia (pomocou ukazovateľov),
- hodnotenie (priebežné a záverečné) a
- spracovanie správ o stave a výsledkoch.

Pracovná skupina

Zloženie pracovnej skupiny musí odrážať príslušný rozsah záujmov v území obce. V skupine by preto mali byť reprezentanti verejného a súkromného sektora, podnikatelia a pod., zástupcovia ako z obce, tak aj partneri zúčastňujúci sa na realizácii programu. Dôležití sú predovšetkým odborne zdatní a spoločensky uznávaní, so znalosťou situácie a pomerov obce a jej programových zámerov. Súčasťou skupiny môže byť externý konzultant, ktorý je pomocníkom vo všetkých fázach programu. Hlavné činnosti tejto skupiny sú:

- vykonávať rozbory pre zabezpečenie programu,
- posudzovať projekty do programu,
- prejednávať vecnú problematiku s partnermi,
- spracovávať a preberať dokumentáciu projektov,
- riešiť operatívne problémy pri realizácii programu a
- spracovávať a predkladať návrhy pre aktualizáciu programu.

Verejnosť

Účasť verejnosti je zvlášť dôležitá, pretože určuje výslednú legitimitu, vierohodnosť a záväznosť programu. Verejnosť sa v procese tvorby a realizácie programu zúčastňuje dvoma spôsobmi:

- prostredníctvom svojich zástupcov v celom procese a
- účasťou na prejednávaní čiastkových a celkových výsledkov programu.

Konkrétna podoba účasti a formy prejednávania závisí od podmienok, ktoré si obec vytvorí napr. pre tlač, rozhlas, internet, verejné prejednávanie a pod. Informovanosť a publicita je jednou z podmienok úspešnosti realizácie cieľov programu obce.

Je zrejmé, že pre špecifické riešené problémy a projekty je potrebné, aby pracovná skupina spracovala aj špecifické pravidlá v súlade so stanovenými zásadami. Pritom je potrebné rešpektovať aj väzby na okolie napr.:

-stavebný dozor, životné prostredie, hygiena, veterinárna starostlivosť, ochrana prírody a krajiny, finančné úrady, okresné, mestské a krajské úrady a pod.

Pre manažment v rámci organizačných zásad musia byť vymedzené základné činnosti jednotlivých úrovní, zodpovednosť, spôsob a forma predkladania správ, časové charakteristiky (napr. frekvencia pravidelného hodnotenia a schvaľovania zastupiteľstvom obce, predkladania správ pracovnými skupinami a pod.) Vlastný rámec manažmentu programu je vymedzený tromi hlavnými procesmi, ktorými sú: kontrola, monitoring a hodnotenie.

5.1 Kontrola, monitoring a hodnotenie plnenia PRO 2019 -2023

Kontrola

Štandardne má byť vykonávaná: fyzická, ekonomická a kvalitatívna kontrola na mieste. Vo fáze schvaľovania je potrebné kontrolovať výsledky posúdenia prijateľnosti projektu, prípravu zmlúv, kontrolu v priebehu, ukončenia etapy alebo realizácie, pred platbami a pod.

Kontrola má byť vykonávaná aj u dodávateľa materiálu a služieb. Z kontroly je potrebné spracovať správy, ktoré sú podkladom pre platby (fondy EÚ, banky). Obsahom je, či realizácia rešpektuje stanovené parametre projektu, finančné prostriedky a či bol dosiahnutý cieľ programu.

Monitoring

Znamená sledovanie a preberanie výstupov, financovanie jednotlivých činností, projektov alebo etáp. Monitoring je potrebné vykonávať voči stanoveným ukazovateľom špecifických cieľov programu. Výsledky je potrebné tiež spracovať, pretože sú súčasťou správ pre vyššie úrovne programov (regionálny monitorovací výbor) a administratívu fondov.

Základné monitorovacie ukazovatele plnenia programu rozvoja obce – návrh:

- počet pripravených investičných aktivít v obci
- počet zrealizovaných investičných aktivít v obci
- objem zrealizovaných investičných aktivít
- objem získaných prostriedkov z externých zdrojov
- objem aktivizovaných vnútorných zdrojov
- miera zapojenia občanov a subjektov do aktivít programu rozvoja
- miera skvalitnenia poskytovaných služieb v obci
- počet a rozsah poskytovaných služieb v obci
- miera zvýšenia kvality a pripravenosti ľudských kapacít v obci

- miera zvýšenia návštevnosti obce
- miera zviditeľnenia sa obce v regióne, v SR a EÚ
- počet a kvalita zrealizovaných občianskych aktivít – miera skvalitnenia života občanov

Hodnotenie

Je vykonávané pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom programu. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení. Posudzuje sa hlavne vecná stránka a vzniknuté problémy. Riešenie prioritných problémov sa posudzuje s použitím kritérií voči stanoveným ukazovateľom. Nevyhnutnou podmienkou monitoringu je organizačné a metodické zabezpečenie riešenia operatívnych problémov a z nich vyplývajúce zmenové riadenie.

Tab. č.12: Harmonogram realizácie jednotlivých opatrení

Opatrenie	2019	2020	2021	2022	2023
1.1					
1.2					
1.3					
1.4					
1.5					
1.6					
1.7					
1.8					
2.1					
2.2					
2.3					
2.4					
2.5					
3.1					
3.2					
3.3					
3.4					
3.5					
3.6					

Zdroj: vlastné spracovanie

5.2 Vyhodnocovanie a spôsob modifikácie PRO 2019-2023

Hlavným hodnotiacim dokumentom PRO bude **Správa o realizácii PRO**, ktorú vypracuje obecný úrad.

Spôsob modifikovania PRO bude **predložením návrhov na modifikovanie PRO** na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať návrhy na doplnenie PRO. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť návrh na modifikovanie PRO. Na zasadnutia schvaľovania obecného rozpočtu predloží koordinátor **Dopadovú analýzu plnenia PRO**. Doplnenie PRO sa uskutoční formou vypracovania *Návrhu na doplnenie PRO*, ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PRO bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať **mimoriadne zasadnutie obecného zastupiteľstva**.

FINANČNÁ ČASŤ

6 FINANČNÁ ČASŤ

Jednou z kľúčových problémov pri realizácii PRO je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú, po dokončení reformy verejnej správy a uskutočnení daňovej reformy, vlastné prostriedky.

V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť sa bude konkretizovať v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu atď..

Vychádzajúc z vyššie zadefinovaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných projektových zámerov v réžii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zámery realizovať, kto by mal byť žiadateľom, určuje predpokladané časové rámce.

Pre finančný plán je možno vychádzať zo súčasných podmienok a očakávaných predpokladov získavania zdrojov na realizáciu programu. Odhad realizácie program vychádza z týchto očakávaných zdrojov:

- **vlastné zdroje** - podielové dane z príjmov (štátny rozpočet), vlastné dane a poplatky, pokuty a penále, predaj, prenájom, príjmy z účasti v podnikoch, tiež možnou emisiou komunálnych obligácií s dlhou dobou splatnosti, a pod.
- **externé zdroje** - úvery domácich a zahraničných finančných inštitúcií, grantové schémy EÚ a iných vyspelých krajín
- **iné zdroje** - zdroje fyzických a právnických podnikateľských subjektov, alebo združení podnikateľov v spojení so združením obcí – mikroregiónu.

Presnejšia špecifikácia finančného rámca a alokácie finančných prostriedkov na realizáciu stratégie, jej konkrétnych opatrení a úloh bude vykonaná postupne na základe verejného schválenia predloženej stratégie rozvoja obce. Spresnenie finančného plánu bude riešené ako súčasť ďalšej etapy programovacieho cyklu programu.

Je potrebné zdôrazniť, že výška získania podpory EÚ zo štrukturálnych fondov je podstatná. Tá je limitovaná vo väčšine prípadoch len kvalitou projektov. Môže byť teda podstatne vyššia, ale aj nižšia. Ďalším atribútom pre zvýšenie finančných prostriedkov je

možnosť čerpania prostriedkov z ďalších fondov, iniciatív či už európskeho, alebo až svetového meradla.

Formulár č. F 5 - Model financovania – intervenčná matica

Opatrenie	2019	2020	2021	2022	2023	
1.1	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	150 000
1.2	5 000	5 000				10 000
1.3		50 000	50 000	50 000		150 000
1.4		75 000	75 000	75 000	75 000	300 000
1.5		25 000	25 000			50 000
1.6		10 000	10 000	10 000		30 000
1.7		25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
1.8	20 000					20 000
2.1		20 000	20 000			40 000
2.2		7 500	7 500			15 000
2.3	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	30 000
2.4		10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
2.5	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	10 000
3.1	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	20 000
3.2		12 500	12 500	12 500	12 500	50 000
3.3	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	250 000
3.4	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	15 000
3.5	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	100 000
3.6	17 500	17 500				35 000
	157 500	372 500	350 000	297 500	237 500	1 415 000

Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. E 5 – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	2019-2023 SPOLU v €
1.Prioritná oblasť- Infraštruktúra a občianska vybavenosť	810 000
2.Prioritná oblasť- Zvýšenie kvality spoločenského života a športu	135 000
3.Prioritná oblasť- Skvalitnenie životného prostredia	470 000
SPOLU	1 415 000

Zdroj: vlastné spracovanie

7 ZÁVER

PRO obce Záhor je spracované na metodickom a obsahovom podklade viacerých východiskových dokumentov a nadväzuje na ciele Mikroregiónu Koromľa a Miestnej akčnej skupiny Zemplín pod Vihorlatom, ktorého je obec Záhor súčasťou. Dokument má v súlade s aktuálnym znením Zákona o podpore regionálneho rozvoja tieto základné časti: analytickú, strategickú, programovú, realizačnú a finančnú. V prvej časti sú analyzované podmienky v obci formou rôznych na seba nadväzujúcich analýz, v druhej časti je spracovaná stratégia rozvoja t.j. vízia a ciele rozvoja (strategický cieľ, všeobecné a špecifické ciele). Programová časť PRO dopĺňa stratégiu rozvoja do formy programu, definuje priority opatrenia a indikatívne aktivity ako kľúčovej časti celého dokumentu. Následne spracováva podmienky implementácie programu z hľadiska inštitucionálneho, organizačného, finančného, monitorovacieho a časového.

Programová časť PRO je ťažiskom celého dokumentu a môže sa prezentovať a využívať v prípade potreby aj ako samostatný dokument. Je potrebné si uvedomiť, že každý programový dokument a Program rozvoja obce zvlášť, dostáva svoj zmysel nie jeho vytvorením, ale v procese jeho realizácie. Program rozvoja obce je dôležitým strategickým, systémovým a koncepčným dokumentom pre zabezpečovanie zásadných aktivít rozvoja v zmysle definovaných cieľov, priorít, opatrení a financovania. Vzhľadom na súčasné postavenie regionálneho rozvoja v rámci Slovenskej republiky, ktorý nevytvára priame nástroje podpory v regiónoch (VÚC), je dokument PRO účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja kraja. Sleduje sa tým najmä možnosť využívania nástrojov pomoci EÚ, to znamená využitie štrukturálnych fondov a kohézneho fondu.

PRO obce Záhor je potrebné posudzovať ako dokument otvorený, ktorý sa môže dopĺňať a aktualizovať o nové aktivity podľa rozvoja sektorov a podľa úspešne realizovaných častí programu rozvoja územia. Je zrejmé, že najmä v dnešnej dobe je veľmi zložitá dokázať exaktne naformulovať prognózu rozvoja územia na dobu viac ako 5 rokov. Z tohto dôvodu je nesmierne dôležité akceptovať „živost“ tohto dokumentu, nakoľko iba priebežným vyhodnocovaním situácie v obci, regióne a spoločnosti a následným aktualizovaním dokumentu je možné zabezpečiť jeho aktuálnosť a zmysluplnosť.

PRO obce Záhor 2019-2023 bolo schválené obecným zastupiteľstvom dňa .....uznesením č.....

Zoznam tabuliek:

Tab.č.1 Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR	13
Tab.č.2: Mikroregión Koromľa	26
Tab.č.3: Počet obyvateľov za jednotlivé roky	27
Tab.č.4: Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky	28
Tab.č. 5: Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce Záhor.	29
Tab.č.6: Veková štruktúra obyvateľstva obce	31
Tab.č.7: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	32
Tab.č.8: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	33
Tab.č.9: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance	34
Tab.č.10: Výmera územia a pôdny fond obce k roku 2018	45
Tab.č.11: Štruktúra operačných programov	59
Tab.č.12: Harmonogram realizácie jednotlivých opatrení	80

Zoznam grafov

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2013	27
Graf č.2: Obyvateľstvo podľa pohlavia ku koncu roka 2018	28
Graf č.3: Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce Záhor	30
Graf č.4: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného prírastku obyvateľov	30
Graf č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	31
Graf č.6: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce	32
Graf č.7: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance	34
Graf č.8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce	35

Zoznam formulárov

Formulár č. Ú 7 Titulná strana dokumentu	2
Formulár č. Ú 1 Zámer spracovania PRO	12
Formulár č. Ú 8 Štruktúra dokumentu	14
Formulár č. A 8 STEEP analýza – analýza externého prostredia	53
Formulár č. A 10 SWOT analýza a príklad dôležitých otázok	54
Formulár č. A 12 Analýza silových polí	55
Formulár č. P 1 Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa prioritných oblastí	68
Formulár č. F 5 Model financovania – intervenčná matica	84
Formulár č. E 5 Indikatívny rozpočet - sumarizácia	84

Zoznam obrázkov

Obr.1 Mapa obce Záhor	14
Obr.2 Cestná sieť okresu Sobrance	39
Obr.č.3 Kvartérny poryv územia obce Záhor	43
Obr.č.4 Inžiniersko-geologická rajonizácia obce Záhor	43